

ชื่อสารนิพนธ์:	การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา
ชื่อนักศึกษา:	นายอ้ออารี เระคุมหลี
รหัสประจำตัวนักศึกษา:	511905001
สาขาวิชา:	การบริหารการศึกษา
คณะกรรมการที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร เทพนวล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์
ปีการศึกษา:	2554
คำสำคัญ:	ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำนวน 49 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีระยะเวลาใน

การดำรงตำแหน่งมากกว่า 10 ปี ผู้บริหารที่บริหารในสถานศึกษาขนาดกลางมีระดับการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา พบว่า ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงชุมชน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ผู้บริหาร-โรงเรียนหรือครูเมื่อได้รับเชิญไปร่วมเป็นเกียรติในงานต่างๆ ควรถือโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน สร้างความเข้าใจให้ชุมชนตระหนักว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคนทุกคนในสังคม ควรเชิญผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้ง และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูชาวบ้าน

**Master's Project Title:** Relationship Operation between School and Community of Islamic Private Schools of Songkhla

**Student's Name:** Auchaaree Redumlee

**Student's ID No.:** 511905001

**Major Field:** Education administration

**Master's Project Advisors:** Assistant Professor Dr. Prayoon Thepnuan  
Assist. Prof. Dr. Rewadi Krahamwong

**Academic year:** 2554

**Keywords:** Relationship operation between school and community,  
Islamic private schools

### **Abstract**

The propose of this research is to 1) study level of relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla 2) compare relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla at different duration of holding of position and different size of education institutions 3) gather suggestions on relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla. The samples in this research are 49 executives of Islamic private school of Songkhla. A research tool is 5-point Likert Rating Scale questionnaire. Statistics for data analysis are mean and standard deviation. The results of this study showed that

1. Level of relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla is generally moderate. When considered on each aspect showed that Level of relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla on public relations is high. For level on any other aspects is moderate.

2. Comparison level of relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla, classify by duration of holding of position and size of education institutions, showed that executives with different duration of holding of position and size of education institution has no different on level of relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla.

3. Suggestions on relationship operation between school and community of Islamic private school of Songkhla showed that communities should be involved in public relations and dissemination of success for education management, schools have various form of public relations in order to access to communities, set schools as learning centre of communities, provide academic service to communities, executives or teachers should take the opportunity to build good relationship when they are invited to any occasions, communities should be involved in schools development planning, create community's understanding to be aware that educational management is everyone's duty, should invite parent and community's leader to participate in every school activities, and should give community an opportunity to get involved in knowledge transfer such as Intelligence of locality, folk teacher.

## กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตากรุณาช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร เทพนวล ประธานกรรมการที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์ กรรมการที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาทุ่มเทเวลาให้คำปรึกษา แนะนำด้วยความเมตตาและตั้งใจยิ่ง ตลอดจนให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์เพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่าน จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณสุรศักดิ์ อะหวัง รองศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ สุวรรณัญญัติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจิต แก้วอุบล ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสถานศึกษา จังหวัดสงขลาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหลายอันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตาแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

อชอารี เรื่ะคุมหลี

23 พฤศจิกายน 2554

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
รายการตาราง.....	(10)
รายการภาพประกอบ.....	(11)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิด และหลักการด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	9
การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	26
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3 วิธีการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือในการวิจัย.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5 การสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	64
สรุปผลการวิจัย.....	65
การอภิปรายผล.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	80
ประวัติผู้วิจัย.....	96

## รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความถี่และร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	58
2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ในภาพรวม.....	59
3 ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาใน การดำรงตำแหน่ง.....	60
4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ามขนาดสถานศึกษา.....	61
5 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง .....	62
6 ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	63
7 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา.....	64



## รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง แม้แต่นโยบายการพัฒนาประเทศก็เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมและประชากรรัฐ (รุ่ง แก้วแดง, 2541: 37) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 6)

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันเป็นช่วงรอยต่อระหว่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535: 4) กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงการอ่านออกเขียนและคำนวณได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 4) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ และการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้นั้น สถานศึกษาต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามที่กำหนด ดังนั้นการบริหารและการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องมีความสอดคล้องระหว่างนโยบายของรัฐบาลและสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน โรงเรียนและชุมชนจึงต้องมีการประสานความร่วมมือกันเพื่อช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง และตอบสนองความต้องการของชุมชนได้

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานที่สำคัญยิ่งต่อผลสำเร็จของงานอื่นๆ ทั้งนี้งานบริหารทุกงานไม่มีงานใดจะหนักเท่ากับการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ

ชุมชน เพราะเป็นงานที่มีงบประมาณจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงเป็นงานที่ยากและสำคัญ ยิ่งงานหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จเพื่อให้บังเกิดผลต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รัฐให้ความสำคัญกับงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น โดยหวังที่จะให้การศึกษาเข้าถึงจิตใจของประชาชน และเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกับรัฐ โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (สังข์ทอง ศรีธเรศ. 2540: 14) ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุไว้ชัดเจนในการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 22-23) จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น เท่าที่ผ่านมามาศึกษาไทยไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร คณะครูและผู้บริหารไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนชุมชนทำให้โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร (ปัญญา พงศ์เพ็ชร. 2540: 1)

จากการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน โรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพราะโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งบุคลากรในโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญเพราะได้รับการอบรมด้านการประชาสัมพันธ์น้อย ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้ชุมชนใช้บริการและโรงเรียนไม่มีแผนหรือโครงการในการให้บริการชุมชน เกิดจากการวางตัวของผู้บริหารไม่เหมาะสมทำให้ชุมชนไม่ศรัทธาผู้บริหารมักจะไม้อยู่โรงเรียนทำให้การร่วมกิจกรรมกับชุมชนมีน้อยมาก ชุมชนยากจนจึงต้องใช้เวลาไปประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว จึงมีเวลาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนน้อย ผู้บริหารไม่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนและหน่วยงานอื่น อีกทั้งผู้บริหารไม่ได้พักอาศัยอยู่ในชุมชนทำให้การเสริมสร้างความสัมพันธ์มีน้อย (ถวิล คนฉลาด. 2540: 26)

และจากการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหาในด้านการขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

คณะกรรมการโรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่อย่างจริงจัง โรงเรียนขาดบุคลากร ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนน้อย และทางโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของทางโรงเรียน (มนัส สุวรรณชาติ. 2541: 3) จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาคล้ายๆ กัน เพราะมีสภาพแวดล้อม ลักษณะการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกัน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลามีปัญหาในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเนื่องจากความแตกต่างด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เนื่องจากประชากรที่อยู่บริเวณโรงเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน และใช้ภาษาไทยประหนึ่งภาษาต่างประเทศจึงทำให้มีปัญหาในการสื่อสารเป็นอย่างมากประกอบกับครูมาจากท้องถิ่นอื่นพูดภาษามลายูไม่ได้อีกทั้งประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจก็ยากจน ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินก็เป็นปัญหาที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด มีปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาต่างกัน
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

## ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา มีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบความแตกต่างของการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาต่างกัน ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

## ขอบเขตของการวิจัย

### 1. เนื้อหา

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ภายใต้อุปข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540: 29 - 30) ได้แก่

- 1.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- 1.2 การให้บริการชุมชน
- 1.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 1.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 1.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

### 2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2553 จำนวนทั้งสิ้น 49 คน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา, 2554: ออนไลน์) โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา

### 3. ตัวแปรที่ศึกษา

#### 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

##### 3.1.1 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ได้แก่

3.1.1.1 ต่ำกว่า 10 ปี

3.1.1.2 ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

##### 3.1.2 ขนาดสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ขนาด ได้แก่

3.1.2.1 ขนาดเล็ก

3.1.2.2 ขนาดกลาง

3.1.2.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน  
ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ภายใต้ขอบข่ายงาน 5 ด้าน คือ

3.2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

3.2.2 การให้บริการชุมชน

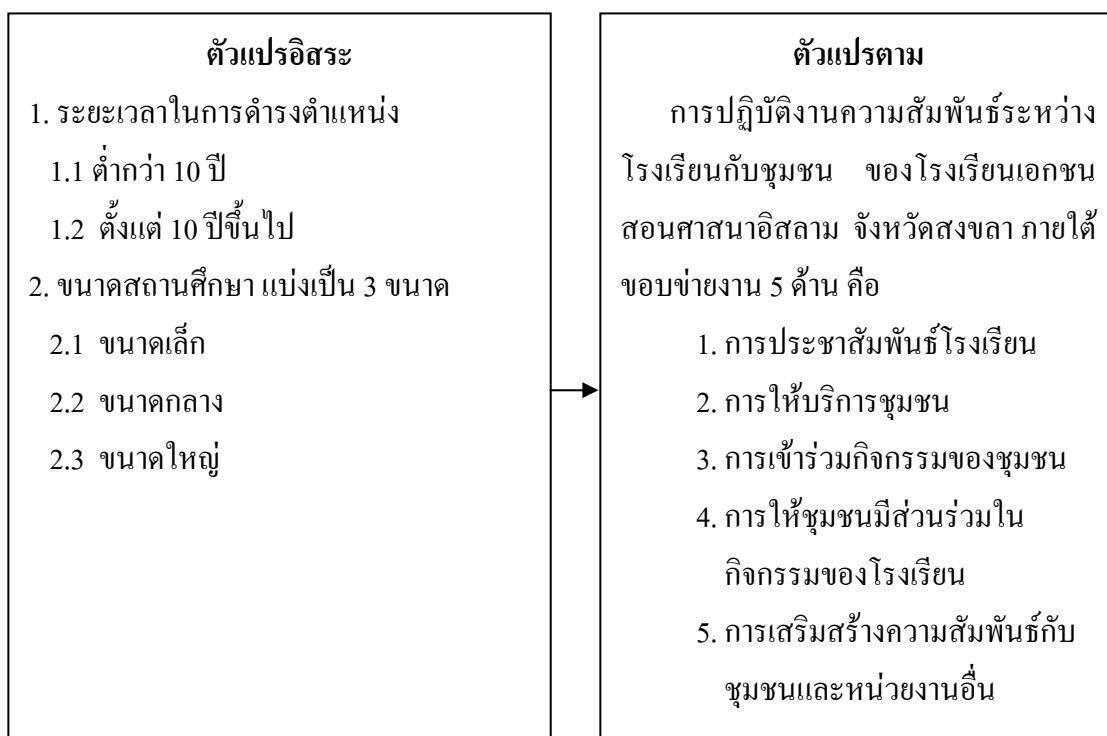
3.2.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

3.2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3.2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

## กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย



## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กิจกรรมหรือภารกิจการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชน ที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือกัน ภายใต้ข้อบ่งชี้ 5 งาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

1.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การชี้แจงข่าวสารของโรงเรียน การจัดนิทรรศการ เผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรม ผลงานนักเรียน ครู การพบปะเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง ส่งเสริมให้มีการจัดงานเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์

โรงเรียน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และมีการติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

1.2 การให้บริการชุมชน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือปรึกษาหารือในการจัดกิจกรรมของชุมชน ให้บริการอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ จัดฝึกอบรมแก่คนในชุมชน บริการด้านกีฬา นันทนาการ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองที่มาติดต่อ นำนักเรียนร่วมพัฒนาชุมชน จัดบริเวณโรงเรียนเป็นที่พักผ่อนของชุมชน ให้หน่วยงานอื่นใช้สถานที่ เพื่อบริการชุมชน ช่วยเหลือการจัดกิจกรรม ประเพณีของชุมชน ให้มีคณะกรรมการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน หมายถึง การเข้าร่วมประชุมหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ร่วมงานของบุคคลในชุมชนตามวาระต่าง ๆ ส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนออกไปร่วมพัฒนาชุมชน ร่วมในการบริการสุขภาพอนามัยแก่คนในชุมชน ให้โรงเรียนเป็นศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีที่จัดขึ้นในชุมชนและร่วมมือในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ

1.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน หมายถึง การให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำ ยอมรับและนำข้อเสนอของผู้ปกครองไปปฏิบัติ เชิญผู้ปกครองพบปะ สังสรรค์ ใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านแรงงานและอุปกรณ์ มีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น ให้ผู้นำศาสนาเป็นที่ปรึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม นำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ตามที่ต่าง ๆ ในชุมชน

1.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น หมายถึง การจัดกิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมร่วมกับชุมชน การจัดตั้งชมรมต่างๆ ในโรงเรียน สนับสนุนให้ครูและประชาชนได้พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นเกียรติในโอกาสพิเศษ ร่วมมือกับคนในชุมชนแก้ปัญหานักเรียน การเยี่ยมบ้านผู้ปกครองเป็นระยะ ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรหน่วยงานอื่น ประสานงานระหว่างโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

3. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง สถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ซึ่งได้กำหนดวิชาการสอนศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ



4. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา หมายถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา ทั้งหมด 49 โรงเรียน

5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ต่ำกว่า 10 ปี และ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

6. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดของสถานศึกษาที่ผู้บริหารปฏิบัติงานซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 199 คน ลงมา ขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 200 – 299 คน และขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 300 คน ขึ้นไป

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด และหลักการด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
4. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### แนวคิด และหลักการด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

##### 1. ความหมายของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคล ซึ่งในที่นี้จะได้นำความหมายของบุคคลต่างๆ มากล่าวไว้ ดังนี้

สุพิชญา ชีระกุล (2542: 48) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็น การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน

กิติมา ปรีดีดิลก (2542: 237) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า คือ กระบวนการในการวางแผน การควบคุม การประสานงานการจัดบุคลากร และเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนและโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกัน

มนัส สุวรรณชาติ (2541: 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นกิจกรรมของโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อให้การสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกันให้เกิดประโยชน์ด้านต่างๆ แก่โรงเรียนและชุมชน

โดยสรุปแล้วงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กระบวนการในการบริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียนและให้ความ-

สนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆ ที่มีความสามารถจะช่วยเหลือได้ อีกทั้งมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน และการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียน

## 2. ความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การศึกษาของเด็กนักเรียนมิได้จำกัดอยู่แต่ภายในกำแพงโรงเรียน แต่เด็กได้เรียนรู้ อบรมอย่างอยู่ตลอดเวลาทั้งขณะที่อยู่บ้านและในที่ต่างๆ ในชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับโรงเรียนที่จะต้องออกไปเกี่ยวข้องกับชุมชน และเชื้อเชิญชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียนด้วยเหตุผล สำคัญ

สุพิชญา ชีระกุล (2542: 49 – 50) ได้กล่าวว่าโดยหลักการแล้วโรงเรียนและชุมชน จะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพราะโรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนาคน เพื่อให้ไปดำรงชีวิตใน ชุมชน ถ้าเปรียบกับกิจการทางอุตสาหกรรม โรงเรียนก็เป็นโรงงานสำหรับผลิตสิ่งของสำหรับ ชุมชนนั่นเอง โรงงานกับชุมชนจะต้องใกล้ชิดกันอยู่ตลอดเวลาเพื่อความเหมาะสมทางการผลิต (Production) และการบริโภค (Consumption) ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนอาจแยกกล่าวเป็นเรื่องๆ ได้ดังนี้

1. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งเลือกสรรคนให้ชุมชน (School as a Sorting and Selecting Agency) เนื่องจากโรงเรียนตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน โรงเรียนจึงมีหน้าที่รับพัฒนาคน จนกว่าจะถึงเวลาอันสมควร หรือมีความรู้ความสามารถพอควร โรงเรียนจึงปล่อยให้คนเหล่านั้น ออกไปสู่ชุมชน ทั้งที่เป็นชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และชุมชนที่ห่างไกลออกไป

2. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน (School as a Socializing Agency) ใน กระบวนการสังคมประภคิต (Socialization Process) โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงคนได้มากรองจากครอบครัว จากการที่เด็กอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน และ โรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าให้ทุกวัน โรงเรียนจึงสามารถเปลี่ยนแปลงและหล่อหลอมพฤติกรรม ของเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนได้มาก

3. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งรวมศาสตร์สาขาต่างๆ (Collecting of Disciplines) โรงเรียน เตรียมพร้อมที่จะจัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าให้แก่เด็กนักเรียนที่จะไปเป็นสมาชิกของชุมชน จึงจำเป็นที่ โรงเรียนจะต้องรวมครูที่มีความรู้ความสามารถในศาสตร์สาขาต่างๆ ไว้ หากโรงเรียนเป็นของชุมชน อย่างแท้จริง โรงเรียนจะมีบุคคลที่มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน

4. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม (School as a Culture Transmission Agency) วัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชุมชน ทั้งชุมชนและโรงเรียนมีหน้าที่ฟื้นฟูแก่เยาวชนของ ชุมชน เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นเข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ

5. เพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน (School as a Community Center) โรงเรียนนับเป็นสมบัติของส่วนร่วมในชุมชนมีอาคารและบริเวณพอจะเป็นที่ประชุมหรือประกอบพิธีต่างๆ ได้ เช่น สัมมนา จัดงานประจำปี ตั้งค่ายลูกเสือชาวบ้าน จัดพิธีแต่งงาน ประกวดพืชผล บางชุมชนใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ประกอบการเกี่ยวกับศาสนาด้วย เช่น ทำขวัญนาค ตั้งองค์จตุรัส เป็นต้น นับว่าโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชนและให้ประโยชน์แก่ชุมชนอย่างคุ้มค่า

6. เพราะโรงเรียนและชุมชนมีจุดหมายเดียวกัน เป็นทั้งจุดหมายที่กำหนดอย่างเป็นทางการและกำหนดอย่างไม่เป็นทางการ ทั้งโดยวัฒนธรรมประเพณี และโดยสามัญสำนึกให้โรงเรียนและชุมชนมีจุดหมายของการปฏิบัติงานตรงกัน คือ พัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ (Perfect Man) และสามารถจัดชุมชน และดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างปกติสุข ความจริงที่ปรากฏอยู่ในจิตใจของประชาชนในชุมชนก็คือ ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ โรงเรียน และปรารถนาที่จะให้โรงเรียน มีความคล่องตัว และปฏิบัติงานทุกชนิดอย่างมีประสิทธิภาพชุมชนมักให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ด้วยดี ทุกประการตลอดมา เพราะมีสำนึกอยู่ว่าโรงเรียนปฏิบัติงานตรงกับที่ชุมชนต้องการ

พนิจดา วีระชาติ (2542: 49 – 50) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

1. การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน เพราะโรงเรียนให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งมาจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน นักเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนเองด้วย บุคคลในชุมชนก็จะดำรงชีวิตตามนักเรียนไปด้วยจึงถือได้ว่าโรงเรียนให้การศึกษาโดยทางอ้อมแก่ชุมชนนั่นเอง

2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือให้ประชาชนยอมรับว่าสถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญของชุมชน เป็นสิ่งมีค่าของทุกคน ช่วยทำให้การเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนดีขึ้น ดังนั้นประชาชนในชุมชนย่อมมีความรู้สึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของโรงเรียนยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือโรงเรียน อาจจะเป็นเงิน วัสดุสิ่งของ แรงงาน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโรงเรียน

3. ทำให้ครูกับผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ถ้าโรงเรียนกับชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กันทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น โรงเรียนและครูถูกกล่าวหาบ้าง ถูกตำหนิบ้าง เป็นต้น

4. เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา ในชุมชนแต่ละแห่งมักจะมีผู้ที่มีปัญหาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ไม่ให้ความร่วมมือทางโรงเรียน ดังนั้นการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น

5. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน เพราะการเรียนการสอนของโรงเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน จะต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ ของชุมชน จะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และนำไปเผยแพร่แก่ชุมชนได้ และนอกจากโรงเรียนให้การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลแล้ว ยังมุ่งพัฒนาชุมชนไปด้วยคั้งนั้น หลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนจะต้องได้รับการปรับปรุงตามความต้องการของชุมชนด้วย

6. เพื่อใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ เพราะในชุมชนมีทรัพยากรต่างๆ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล สถาบัน และวัฒนธรรมพื้นบ้านมากมายด้วยกัน ทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้ย่อมนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในโรงเรียนได้

7. ทำให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนดี ทั้งในด้านปัญหาของชุมชน ความต้องการของชุมชน ทรัพยากรในชุมชน เพื่อโรงเรียนจะได้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชน และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับชุมชน โรงเรียนนับว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญมากในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่มีการแข่งขันกันสูงมาก หากโรงเรียนมีการบริหารงานที่ดีประสบความสำเร็จส่งผลให้ประชาชนใน ชุมชนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ และไม่เอาเปรียบผู้อื่น งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานที่ส่งเสริมให้มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาและ โรงเรียนเนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันที่มีคุณค่าต่อชุมชนเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาแก่แก่นักเรียนและชุมชน หรือช่วยแก้ปัญหาของชุมชน ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นส่งผลให้ครูและชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อกันทำให้ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงาน อีกทั้งชุมชนก็ให้การสนับสนุนโรงเรียนในทุก ๆ ด้านเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่าความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญ เพราะโรงเรียนและชุมชนจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อให้ไปดำรงชีวิตในชุมชน ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนและปรารถนาที่จะให้โรงเรียนมีความคล่องตัว และปฏิบัติงานทุกชนิดอย่างมีประสิทธิภาพ

### 3. วัตถุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายของการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้กิจการของโรงเรียนบรรลุตามจุดหมาย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีวัตถุประสงค์หลายประการด้วยกัน

สุพิชญา ชีระกุล (2542: 51-52) ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2540: 77) และพนิจดา วีระชาติ (2542: 51) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้สอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะสัมพันธ์ภาพจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มาร่วมมือกันปฏิบัติการต่างๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดหมายอันเดียวกันตามที่กำหนดไว้

2. เพื่อสร้างเสริมความรู้สึกรักเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณะสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบหมายให้คณะครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหัวหน้า

3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน กิจการต่างๆ ของโรงเรียนอาจแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น การกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย กิจการเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียน กิจการเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่ ตลอดจนการพัฒนาด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในอันที่จะพัฒนาบุตรหลานของเขา

4. เพื่อฟื้นฟู และรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ในชุมชนมีวัฒนธรรมประจำอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนา วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความดีของชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ชุมชนจะรักษาและหวงแหนอย่างยิ่ง หากโรงเรียนทำการฟื้นฟูและถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกประการ เพราะชุมชนมองเห็นว่าโรงเรียนกระทำการเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นที่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานของชุมชน ดำเนินงานพัฒนาคนสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันในทุกกรณี การดำรงชีพในชุมชนควรจะเป็นหลักสูตรของโรงเรียนปฏิบัติการต่างๆ ควรเป็นของชุมชน โรงเรียนเป็นเพียงสถานที่ฝึกหัดให้เท่านั้น

ยนต์ ชุ่มจิต (2542: 131) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนซึ่งจะเป็นแนวทางให้ประชาชนมีความสนใจและให้ความร่วมมือช่วยเหลืองานต่างๆ ของโรงเรียนทั้งทางวิชาการและอื่น ๆ

2. เพื่อให้โรงเรียนมีส่วนในการให้บริการแก่ชุมชน เช่น บริการวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่

3. เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของโรงเรียนแก่ชุมชน หากประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนจะช่วยให้โรงเรียนมีความปลอดภัยในทรัพย์สิน และของมีค่ายิ่งขึ้น และยังจะได้รับความช่วยเหลือต่างๆ อีกมากมาย

4. เพื่อให้ทราบภูมิหลังที่แท้จริงของนักเรียนจากผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็แนวทางในการส่งเสริมปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน

5. เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนได้อย่างสะดวกและได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. เพื่อส่งเสริม ฟื้นฟู และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน โดยผ่านทางนักเรียน ทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

7. เพื่อส่งเสริมการประสานกลมกลืน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

8. เพื่อส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 23-24) ได้เสนอวัตถุประสงค์ของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

8.1 เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน อันจะช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการดำเนินงาน

8.2 เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน คือ บุคคล วัสดุ และ สิ่งแวดล้อม เพื่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้

8.3 เพื่อให้โรงเรียนได้รับความสนับสนุนและช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน

8.4 เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือชุมชนทางด้านวิชาการและอื่นๆ อันจะเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง

8.5 เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานหลักของโรงเรียน คือ งานวิชาการบรรลุเป้าหมายได้สะดวกยิ่งขึ้น

8.6 เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานอันจะทำให้บุคลากร มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

8.7 เพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนที่อาจเกิดขึ้น โดยเป็นผลกระทบจากชุมชน

กล่าวโดยสรุป วัตถุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ชุมชนเป็นกำลังสำคัญในการติดตามดูแลนักเรียน เพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนที่อาจเกิดจากชุมชน

#### 4. หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องมีหลักการและทฤษฎีที่ยึดถือ เช่นเดียวกับงานอื่นๆ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้หลักการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนไว้ดังนี้

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2538: 78 –79) และ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534: 27) ได้ให้หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้สอดคล้องกันดังนี้

1. ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Integrity) ตรงไปตรงมาเชื่อถือได้ไม่มีอะไรซ่อนเร้นซึ่งโดยปกติประชาชนให้ความเชื่อถือต่อระบบโรงเรียนอยู่มากพอสมควร แต่หากทำอะไรที่ไม่ดีประชาชนก็หมดศรัทธา
2. ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Continuity) ถือเป็นภารกิจที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไม่สามารถสร้างได้ในระยะเวลาอันสั้น หรือเพียงวันสองวัน
3. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุม (Coverity) ทุกด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย ไม่ควรมองเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ควรที่จะให้ประชาชนได้เข้าใจทุกๆ ด้านของโรงเรียน ลักษณะความสัมพันธ์ก็ควรเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. ต้องมีความง่าย (Simplicity) และคล่องตัวในการดำเนินงาน ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรจะเป็นความเข้าใจง่าย ธรรมดา ไม่ซับซ้อนจนเกินไปทำให้ประชาชนเข้าใจยาก
5. ต้องเป็นไปด้วยความสร้างสรรค์ (Constructiveness) มิใช่ทำลายภาพพจน์ของโรงเรียนและชุมชน แต่เป็นไปด้วยการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน
6. ต้องดำเนินการปรับตัว (Adaptability) ให้เข้ากับสภาพของชุมชน สอดคล้องกับโอกาสอันควร และสภาพปัญหาโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ความเข้าใจ ความคิดเห็นของประชาชน เพราะความคิดเห็นไม่เหมือนกัน



7. ต้องดำเนินการด้วยความยืดหยุ่น (Flexibility) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็ต้องอาศัยความยืดหยุ่นของเวลา ไม่จำกัดระยะเวลา และสอดคล้องกับสภาพของชุมชน

กิติมา ปรีดีดิถ (2542: 244) ได้ให้หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. ยึดหลักมนุษยธรรม การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ต้องอาศัยหลักมนุษยธรรมเป็นอย่างมาก บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

2. ยึดหลักความจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ ข้อความใด ๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชนย่อมจะมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรมีอะไรปิดบังภายในโรงเรียน

3. ยึดหลักความซื่อสัตย์ บุคลากรในโรงเรียนควรมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และการทำงาน

4. มีความสม่ำเสมอในการทำงานและการติดต่อสัมพันธ์กับคนและชุมชน

5. ยึดความเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน

6. ยึดความอดทน จะต้องมีความอดทนเป็นอย่างมากในการดำเนินงานของโรงเรียนและการติดต่อกับชุมชน

7. ยึดความยืดหยุ่น ควรเป็นลักษณะการโอนอ่อนผ่อนตามการดำเนินการควรมีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์และเวลา

8. ยึดความต่อเนื่อง การจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นย่อมต้องอาศัยเวลาในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน และจำเป็นต้องมีตลอดไป

9. ยึดการครอบคลุมเนื้อหา การสร้างความสัมพันธ์จะต้องครอบคลุมลักษณะงานและขอบข่ายของโรงเรียน ในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอมิใช่มุ่งในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

10. ยึดความเรียบง่าย การนำเสนอของชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านใดควรคำนึงถึงความเรียบง่ายสื่อสัมพันธ์กันเข้าใจ

11. ยึดการสร้างสรรค์ เป็นหลักการที่โรงเรียนต้องมุ่งที่จะกระทำเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

12. ความสามารถในการปรับตัว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละโอกาส และแต่ละสภาพปัญหา

อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540: 95 - 96) ได้ให้หลักการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

1. ต้องริเริ่มจากโรงเรียนก่อน โดยเฉพาะจากครูใหญ่หรือผู้บริหารการศึกษาเนื่องจากการริเริ่มจากฝ่ายโรงเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในโครงสร้างจากแนวเดิมมาเป็น

แนวราบโดยอัตโนมัติในขณะที่การริเริ่มจากฝ่ายชุมชนนั้นจะพบอุปสรรคในการเข้าสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในปัจจุบันนั้นโรงเรียนยังเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา และมีการบริหารแบบแนวดิ่ง ที่ไม่เปิดโอกาสอย่างแท้จริงให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค การจะริเริ่มจากฝ่ายชุมชน จึงเป็นไปได้ยาก และมีอุปสรรคมากกว่าโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ชุมชนส่วนมากอ่อนแอเช่นปัจจุบัน

2. การแสวงหาครู กลุ่มครูที่มีทัศนคติวิสัยทัศน์ และความสนใจการพัฒนาชุมชนแล้ว ส่งเสริมให้บุคคล ดังกล่าวมีโอกาสเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ประสบการณ์ จากกรณีตัวอย่าง พบว่าความร่วมมือเกิดขึ้น หากมี ครู ครูใหญ่ มีความตั้งใจจริงมีความสามารถ ทักษะที่จะเข้าสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และแสวงหาช่องทางของกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการทำงาน รวมทั้งการแสวงหาพันธมิตรหรือเครือข่าย จากนอกชุมชนเข้ามาสนับสนุนกระบวนการความร่วมมือนั้น โดยไม่ต้องรอให้เกิดนโยบายจากรัฐหรือการปฏิรูปอย่างเป็นทางการในระบบเสียก่อน อย่างที่มักเข้าใจกัน

3. กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านและชุมชนนั้น มักเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการปฏิบัติบทบาทของครูหรือบุคคลภายนอก คือการสังเคราะห์ความคิดอย่างเป็นระบบจากกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแล้วแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจร่วมกัน มิใช่การสรุปหรือชี้มาจากบุคคลหรือฝ่ายใดฝ่ายเดียวเพราะวิธีการดังกล่าว จะกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันได้ คือการฟังฟังความคิด การมอบการตัดสินใจและความรับผิดชอบให้แก่บุคคลดังกล่าวมากกว่าการร่วมคิด ร่วมรับผิดชอบ และตัดสินใจร่วมกันของคนส่วนใหญ่

4. ความร่วมมือเกิดขึ้นจากการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายมองเป็นปัญหา หรือถูกคุกคามด้วยปัญหา และต้องการหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดการขบคิดวิเคราะห์ปัญหาและมองเห็นทางแก้ไขที่มีอยู่ (เช่นการดูงานทัศนศึกษากิจกรรมของผู้อื่นๆ ฯลฯ ) มักจะมีผลให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ อันเป็นปัญหาสำคัญของชุมชน อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือกันในด้านเศรษฐกิจจะต้องเกิดขึ้นในวิสัยทัศน์แบบองค์รวม มองเห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มิใช่เพียงปัจจัยเศรษฐกิจเพียงประการเดียวเท่านั้น

พินิจดา วีระชาติ (2542: 54) ได้กล่าวถึงหลักการที่โรงเรียนใช้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. การทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของประชาชน และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะดีได้

2. การผูกมิตรสัมพันธ์กับชาวบ้าน และรักษาบรรยากาศอันดีระหว่างชาวบ้านกับโรงเรียน

3. ศึกษาความรู้เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อที่จะหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาสอนนักเรียนซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนใกล้ชิดกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

4. การรับใช้ชุมชนด้วยวิธีการดังนี้

4.1 ทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน

4.2 ชักชวนชาวบ้านเข้าหาโรงเรียน

4.3 เปิดโอกาสให้ชาวบ้านใช้โรงเรียน

4.4 จัดการศึกษาผู้ใหญ่

4.5 จัดสนทนาการต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้าน

5. จัดตั้งสมาคมครู และผู้ปกครองเพื่อร่วมกันบริหารโรงเรียนให้เจริญ

6. พยายามเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ประชาชนได้ทราบด้วยวิธีการต่าง ๆ

7. จัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่า เพื่อให้นักเรียนเก่าไม่ลืมโรงเรียนและทำประโยชน์

แก่โรงเรียน

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เป็นแต่เพียงทฤษฎีเท่านั้น หากมิได้นำไปปฏิบัติก็มีได้บังเกิดผลอันใด ถึงแม้มีการปฏิบัติแล้วในบางครั้งก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน อันมีสาเหตุมาจากความเชื่อถือของตัวครูยังไม่ดี หรือระยะเวลาสั้นจนเกินไป ไม่มีความยืดหยุ่นในการทำงานหรือการทำงานซับซ้อนมากจนเกินไปประชาชนไม่สามารถเข้าใจได้ ก็อาจเป็นสาเหตุที่จะส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ แต่ทั้งนี้แหละ ทั้งนั้นการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องยึดหลักการที่ค่อยเป็นค่อยไป และสม่ำเสมอ

สรุปว่า หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต้องยึดหลักความจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ ต้องยึดหลักความอดทน เสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน และมีความต่อเนื่อง ต้องผูกมิตรสัมพันธ์กับชาวบ้าน

## 5. วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นมีวิธีการต่างๆ มากมายแล้วแต่บุคคลว่าจะเลือกวิธีการใดในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนแต่ทั้งนี้ต้องยึดหลักการที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกันในด้านความคิด ความรู้สึก ฉะนั้นวิธีการหนึ่งอาจใช้ได้กับสังคมหนึ่งเท่านั้น

ไม่สามารถจะเลียนแบบกันได้ เนื่องจากความแตกต่างของประชาชน ครู และสังคม ผู้บริหารจะดำเนินการตามวิธีใดต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ให้รอบด้านก่อนเพื่อความไม่ผิดพลาดดังเช่น

สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2540: 318 - 319) ได้เสนอวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

### 1. การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โรงเรียนควรจะได้ปฏิบัติดังนี้

1.1 เสนอรายงานให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

1.2 สร้างความเชื่อถือและความมั่นใจ ตลอดจนความนิยมในโรงเรียนให้เกิดขึ้นใน

หมู่ประชาชน

1.3 ส่งเสริมประชาชนให้มีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนจะต้องให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.4 ส่งเสริมให้ครูกับผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นเพื่อเป็นผลดีต่อการเรียนการสอน

1.5 สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือกิจการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งในด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และกำลังใจ

1.6 สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรม

1.7 ประเมินความต้องการของผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีโอกาสนองความต้องการอันแท้จริงของประชาชน

1.8 แก้ไขปิดปากคลั่งคลายข้อข้องใจ และสิ่งที่ทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ๆ ช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี มีความเข้าใจและเห็นใจโรงเรียนมองครูและนักเรียนด้วยความเชื่อถือและนิยมยกย่อง

### 2. การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน โรงเรียนควรจะได้ปฏิบัติดังนี้

2.1 เชิญผู้เชี่ยวชาญในอาชีพเฉพาะอย่างมาให้ความรู้และแนะนำ เช่น ช่างไฟฟ้า อาจเชิญมาให้ความรู้เรื่องประโยชน์และอันตรายที่เกิดจากไฟฟ้า

2.2 ผู้ปกครองเด็ก อาจให้ความช่วยเหลือในการเป็นวิทยากรในบางเรื่อง เช่น สมาชิกสภา อาจให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมสภาว่างกฎหมาย หรืออื่นๆ

2.3 โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการผลิต

2.4 ตำรวจ ข้าราชการ ให้ความรู้ด้านการจราจร การปกครองและอื่น ๆ

2.5 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือท้องถิ่น อาจให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานในท้องถิ่น

2.6 ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ป่า ดินหิน แม่น้ำ แร่ อาจนำมาใช้ในการเรียนการสอน

2.7 ทรัพยากรที่มนุษย์ประดิษฐ์ตกแต่ง เช่น บ้านเรือน อาคาร สนาม สถานีดับเพลิง อาจใช้ในการเรียนการสอนได้

2.8 แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และทันตแพทย์ เพื่อมาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

2.9 จัดงานประจำปี แล้วเชิญผู้ปกครองและประชาชนมาร่วมงาน

2.10 จัดนิทรรศการแสดงผลงานของโรงเรียน หรือทำพิธีเปิดอาคารเรียนหลังใหม่

2.11 จัดการแสดงละครหรือแข่งขันกีฬา

2.12 จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู

2.13 จัดตั้งคณะกรรมการประชาชน เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของโรงเรียน

2.14 จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมเกี่ยวกับการศึกษา สมาคมเกี่ยวกับครูและสมาคม เกี่ยวกับกิจกรรมหย่อนใจต่าง ๆ สำหรับประชาชน

2.15 จัดตั้งสมาคมต่างๆ ของชุมชนขึ้นตามความเหมาะสม โดยใช้โรงเรียนเป็นที่ตั้งของสมาคม

2.16 จัดโปรแกรมต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ และการหย่อนใจ โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับประโยชน์โดยตรงบ้างตามสมควร

2.17 เชิญประชาชนที่มีความสนใจในการศึกษามาเป็นกรรมการศึกษา กรรมการโรงเรียนชุมชน กรรมการโครงการสุขภาพของโรงเรียน เป็นต้น

สำหรับ ทวี ทิมจำ (2541: 325 - 327) ได้กล่าวถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ปกครอง ได้มาเยี่ยมโรงเรียนบ้างตามสมควร โดยจัดโครงการให้ผู้ปกครองได้เห็นการเรียนการสอนของครู การทำงานของโรงเรียน การฝึกงานของนักเรียน ตลอดจนการเล่นและชีวิตภายในโรงเรียนของบุตรหลานของเขา

2. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารและครูควรระลึกเสมอว่า การปฏิบัติภารกิจเพื่อความเข้าใจกัน ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นหนทางที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. ควรปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นแหล่งบริการชุมชนทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมโดยร่วมมือกับองค์กร มูลนิธิ หรือเอกชน ในการจัดบริการในด้านสวัสดิการแก่ประชาชน เช่น ในด้านห้องสมุด บ่อน้ำสาธารณะ การอนามัย ศูนย์พักผ่อนหย่อนใจ หรือการสาธิตเกี่ยวกับอาชีพ ฯลฯ ภายในโรงเรียนและในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ควรพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาวิชาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและผู้ใหญ่ในชุมชนนั้นด้วย

4. ควรให้โรงเรียนเป็นแหล่งส่งเสริมประชาธิปไตย ในการดำเนินงานใด ๆ ของโรงเรียน ควรให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด และในการลงมติต่าง ๆ จะต้องถือความเห็นส่วนมากเป็นหลัก นอกจากนั้นทางโรงเรียนอาจจะจัดให้มีการประชุมพบปะสังสรรค์กันระหว่างครูผู้ปกครอง ในโอกาสอันควร ในการนี้อาจจะจัดให้มีการอภิปรายการได้วาทีหรือ การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ อันจะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียนและชุมชนให้ดีขึ้น

5. ควรส่งเสริมชุมชนให้ตอบสนองความต้องการของโรงเรียน ครู และผู้บริหาร โดยที่การเรียนการสอนภายในโรงเรียน ส่วนมากจะเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น การปลูกฝังเด็กให้เป็นพลเมืองดี จะต้องกระทำทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ปกครองจะต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการอบรมเด็กอย่างจริงจังด้วย ซึ่งเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของครูและผู้บริหารที่จะต้องกระตุ้นให้ผู้ปกครองตอบสนอง โดยการทำความเข้าใจไปเยี่ยมเยียนเด็กและผู้ปกครองเป็นประจำ แล้วร่วมมือกันแก้ไขข้อบกพร่องในตัวของเด็กเป็นรายบุคคล

6. ควรทราบเกี่ยวกับเรื่องของชุมชน ที่ตั้งโรงเรียนเป็นอย่างดี โดยการสำรวจว่าในชุมชนนั้นมีสภาพเป็นอย่างไร มีทรัพยากรอะไรบ้าง และมีปัญหาอะไร ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และจัดโปรแกรมการเรียนการสอน ให้สนองความต้องการของชุมชนได้ถูกต้อง

7. ควรทราบถึงความสำคัญในการจัดระบบหรือรูปร่างของชุมชน เช่น ความนิยม ศาสนา ลัทธิประเพณี การรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์ สมาคม ฯลฯ เพื่อเป็นทางที่จะเข้าไปสู่ชุมชนและนำชุมชนเข้ามาสนใจโรงเรียน

8. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของโรงเรียนชุมชนโดยหาวิธีการต่างๆ ในการเผยแพร่ข่าวสาร และให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น ออกหนังสือพิมพ์ เผยแพร่กิจการของโรงเรียนทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากนั้นทางโรงเรียนอาจจัดการแสดงกิจกรรมของนักเรียน และเชิญผู้ปกครองมาร่วมด้วย

9. ควรจัดและส่งเสริมงานที่ทำให้โรงเรียนและชุมชน เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด สมาคมครูผู้ปกครอง ความสำเร็จของโรงเรียนชุมชนก็คือ การให้ประชาชน

ได้มีส่วนปรับปรุงและเป็นเจ้าของโรงเรียนและพยายามทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ดีกว่า เขามีความรับผิดชอบอยู่ด้วย

10. ควรเยี่ยมบ้านผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้านนักเรียนและผู้ปกครอง ย่อมเป็นสิ่งสำคัญในการให้ความสำคัญผู้ปกครองได้ เพราะตามปกติผู้ปกครองและชาวบ้าน ย่อมมีความรักและนับถือครูเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การสร้างพื้นฐานความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงการศึกษา

พินิจดา วีระชาติ (2542: 55) ได้กล่าวถึงวิธีการที่โรงเรียนจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น มีอยู่หลายขั้นตอนโดยอาจเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านหรือผู้ปกครองแล้วจึงขยายความร่วมมือไปสู่หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ ในชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนั้น โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมพิเศษผู้ปกครองของนักเรียนในวันเปิดภาคเรียน โดยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านการสอน การอบรมป่มนิสัยและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

2. เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมโรงเรียน เช่น มาชมการเรียนการสอน ชมการแสดงของนักเรียน ชมนิทรรศการที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้น

3. เชิญผู้ปกครองมาร่วมแก้ไขปัญหาบางอย่างเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น เด็กก้าวร้าว เด็กติดยาเสพติด ฯลฯ

4. ให้ครูไปเยี่ยมผู้ปกครองและนักเรียนที่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และมีความสนิทสนมซึ่งกันและกัน

5. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เชิญมาเป็นวิทยากรในเรื่องที่เขามีความถนัดและความชำนาญสูง เชิญมาเป็นกรรมการในงานที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬา การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สนใจร่วมกัน ถ้าเป็นไปได้อาจเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน ทั้งในด้านหลักสูตร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน

6. จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองขึ้น เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และโรงเรียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีมากมายหลายวิธีด้วยกันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่จุดเน้นของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นอยู่ตรงที่ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ และนำชุมชนมาสู่โรงเรียน ด้วยเหตุผลที่ว่าหากชุมชนและโรงเรียนมีความเข้าใจใน กิจกรรมซึ่งกันและกันแล้วจะส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี

สรุปว่า วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรส่งเสริมประชาชนให้มีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนจะต้องให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือกิจการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งในด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และกำลังใจ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนแสดงความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารและครูควรระลึกเสมอว่า การปฏิบัติการเพื่อความเข้าใจกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นหนทางที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

## 6. บทบาทของโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือผู้บริหาร-สถานศึกษานั้นเอง ไม่ว่าจะมีการดำเนินการอย่างไรหากผู้บริหารไม่มีความรู้ความสามารถ หรือไม่มีความตั้งใจในการทำงาน งานนั้นก็ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนผู้บริหารและโรงเรียนควรมีบทบาทดังนี้

สุวิทย์ บุญช่วย (2541: 131) ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 2 ด้าน คือ

### 1. การนำโรงเรียนไปสู่ชุมชน โรงเรียนควรมีบทบาทดังนี้

- 1.1 รายงานให้ประชาชนทราบ เกี่ยวกับกิจกรรมและความก้าวหน้าของโรงเรียน
- 1.2 สร้างความศรัทธาและเชื่อถือ ความมั่นใจให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน ตลอดจนขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นบ่อเกิดของการเข้าใจผิดต่อโรงเรียน
- 1.3 ส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนเข้าใจหน้าที่ของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของการศึกษา และส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนเข้าใจและรู้สึกว่าเป็นของชุมชนทุกคนจะต้องรู้เห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- 1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์อันดีโดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง
- 1.5 โรงเรียนควรจัดให้มีการสำรวจ หรือการประเมินผลของความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนอยู่เสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นที่ไปตามความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา



## 2. การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน โรงเรียนควรมีบทบาทดังนี้

2.1 พยายามจัดอาคารและสถานที่ของโรงเรียนให้เป็นประโยชน์แก่การจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนตามโอกาส

2.2 จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการที่จะให้ความรู้ตามความต้องการของชุมชน

2.3 จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาผู้ใหญ่

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2538: 82 - 83) ได้เสนอวิธีการที่โรงเรียนมีบทบาทร่วมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีกรรมการของโรงเรียนเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
2. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ อุปกรณ์ต่างๆ ของโรงเรียน เช่น เป็นที่ประชุมจัดงานตามโอกาสต่าง ๆ เป็นที่สอนหนังสือเผยแพร่ข่าวสารการศึกษา เป็นต้น
3. จัดการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับความต้องการของชุมชนเพื่อเด็กจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นสร้างความสัมพันธ์ เช่น

- 4.1 ใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่นตามธรรมชาติ
- 4.2 ใช้แหล่งวัฒนธรรม เช่น วัด โบราณสถาน ศิลปะพื้นเมือง
- 4.3 ใช้บุคลากรในท้องถิ่น เช่น ผู้ชำนาญในอาชีพ พระสงฆ์ แพทย์ พยาบาล ฯลฯ
- 4.4 ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หีบยืมกันได้จากชุมชน ในทำนองเดียวกันชุมชนก็หีบยืมอุปกรณ์ที่โรงเรียนมีอยู่ไปใช้ได้

4.5 ใช้สื่อมวลชนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

5. จัดกิจกรรมต่างๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนเช่นจัดกีฬา นิทรรศการ กิจกรรมของนักเรียน เป็นต้น

6. จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางเช่น เทศกาลต่าง ๆ การทำบุญตักบาตร การจัดงานเยาวชน สมาคม และกลุ่มสนใจต่างๆ ผู้บริหารเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อถือดังนั้น ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน และในบางครั้งผู้บริหารจะเป็นผู้ริเริ่มที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีมีประโยชน์แก่ชุมชนได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 27) กล่าวว่าหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู จะร่วมกันสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ต้องพัฒนาตนเองและกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. การสร้างศรัทธาในตนเอง ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนต้องพยายามพัฒนาตนเองให้ชุมชนได้เกิดความศรัทธาร่วมมือกันปฏิบัติงาน เช่น การศึกษาหาความรู้ให้เป็นผู้รอบรู้

ปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาคุณลักษณะนิสัย คุณธรรม ให้เป็นที่ยอมรับและชุมชนปรารถนา

2. การร่วมกันสร้างศรัทธาให้สถาบัน ผู้บริหารและคณะครู ร่วมกันพัฒนาโรงเรียนให้ชุมชนมีความภูมิใจและเชื่อมั่นในการเรียนการสอน เช่นการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้า มีชื่อเสียง มีคุณภาพ นักเรียนมีคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถ ตรงตามหลักสูตรและสังคมต้องการสภาพของโรงเรียนร่วมนั้นเป็นปัจจุบัน ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าขณะการประกวดในเรื่องต่าง ๆ หรือในระดับต่าง ๆ จนถึงเป็นระดับโรงเรียนรางวัลพระราชทาน เป็นต้น

3. การสร้างความสนิทสนมกับชุมชน ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการสร้างความสนิทสนมกับชุมชน ด้วยการให้เวลาต้อนรับ ให้บริการด้วยความเต็มใจยิ่งไปร่วมงานช่วยเหลือพัฒนาชุมชนเป็นประจำ รวมทั้งการไปเยี่ยมเยียนชุมชนหรือผู้ปกครองที่ประสบโชคหรือประสบทุกข์ภัย

4. การเสริมสร้างเกียรติคุณของชุมชน ผู้บริหารและคณะครูจะต้องให้เกียรติแก่ชุมชนหรือคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน เช่นการต้อนรับ การเชิญชวนร่วมงาน การกล่าวคำยกย่อง การมอบเกียรติบัตรและการประกาศเกียรติคุณเป็นประจำ

5. การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารและคณะครูต้องร่วมกันจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างหลากหลายและเป็นประจำ โดยถือหลักมนุษยสัมพันธ์เป็นหลัก มุ่งเน้นความร่วมมือมากกว่าความต้องการทรัพย์สินมาพัฒนาโรงเรียนแต่ฝ่ายเดียวและการจัดกิจกรรมทุกครั้ง หากคณะครูร่วมจัดทำโดยพร้อมเพรียงกันยังเป็นการสร้างศรัทธาให้ชุมชนอย่างมาก

6. การร่วมกันประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผู้บริหารและคณะครูทุกคนต้องถือว่ามีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์งานให้ชุมชนทราบ ด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่มีโอกาสและต่อเนื่องตลอดเวลา จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามบทบาทมากยิ่งขึ้น

สรุปว่า ผู้บริหารในสถานศึกษานับว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่จะช่วยในการกระชับสัมพันธ์ภาพกับ ชุมชนผู้บริหารจึงจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติในด้าน “ชอบสังคม” แม้จะชอบเก็บตัวจำเป็นจะต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นคนชอบสังคม เรื่องนี้สามารถฝึกฝนได้ไม่ยากนัก เพราะนอกจากผู้บริหารจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนแล้ว ยังต้องกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน ในทำนองเดียวกัน ผู้บริหารจะต้องหาทางกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนด้วย

## การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะโรงเรียนจะอยู่ได้ก็ต้องอาศัยชุมชนในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนมีศักยภาพในการให้ความรู้แก่นักเรียนในชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนในชุมชนด้วย ดังนั้นโรงเรียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 29 - 30) กล่าวว่า วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้สอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนภายใต้ขอบข่ายงาน 5 งาน คือ 1) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) การให้บริหารชุมชน 3) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน 5) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

### 1. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

เป็นงานที่จะต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นงานที่จะเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินการของโรงเรียนให้ชุมชนทราบและมีความภูมิใจในผลงานร่วมกันรวมทั้งจะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความสะดวกราบรื่นยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ปฏิบัติโดยทั่วไป เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำจุลสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายประกาศ การพบปะเยี่ยมเยียน การออกข่าวทางสื่อสารมวลชน การจัดทำหอกระจายข่าว เสียงตามสายหรือการพูดประชาสัมพันธ์ในงานพิธีต่าง ๆ ที่มีโอกาส เป็นต้น

กัญญา สาทร (2541: 424) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า คือ การสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างกลุ่มบุคคลหนึ่งกับประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่รับใช้หรือให้บริการ การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง (Two - way Process) คือ โรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 21) ได้ให้ความหมายการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า คือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น

รัชชชัย เปรมปรีดี (2542: 46) ได้ให้ความหมายไว้ คือ กระบวนการต่าง ๆ ที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานแบบถาวรระหว่างชุมชนและโรงเรียน เป็นการเสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชนทราบเรื่องราวและโครงการต่างๆ ของโรงเรียนอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน

เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนปฏิบัติงานไปได้ด้วยดีและประสบปัญหาน้อยลงหรือไม่มีปัญหาอีกต่อไป การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งงานหนึ่งหากไม่มีการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนอาจดำเนินงานไปได้ไม่ดีเนื่องจากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะปฏิบัติงานที่ดีมีประโยชน์ต่อชุมชนมากมายก็ตามเพราะชุมชนไม่เข้าใจหรือไม่รู้ว่าโรงเรียนกำลังทำอะไรและมีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างไร การประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเสนอรายงานให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหวความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนและการจัดการศึกษา
  2. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) และเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา
  3. ส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของนักเรียนทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน
  4. สร้างความเชื่อถือ ศรัทธาและความเชื่อมั่นความนิยมของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน
  5. ประเมินความต้องการของผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการศึกษา เพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองตอบต่อความต้องการอย่างแท้จริง
  6. ช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งบรรเทาข้อข้องใจทั้งหลายในแง่ต่างๆ ที่นักเรียนผู้ปกครองและประชาชนมีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไปให้ทุกฝ่ายมองโรงเรียนด้วยความชื่นชม
  7. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะเพื่อปรับปรุงแนวความคิด มิใช่เพียงแต่เป็นความต้องการของครูหรือโรงเรียนเท่านั้น
  8. เพื่อให้ นักเรียน ครู เข้าใจในระเบียบ กฎเกณฑ์ และเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องมีการระเบียบให้เข้าใจตรงกัน เพื่อร่วมมือกันในการปฏิบัติ
  9. เพื่อเชิญชวนให้ประชาชน สนับสนุนเกื้อกูลโรงเรียน ทางด้านกำลังกาย จิตใจ ปัญญาความคิด วัสดุ แรงงาน ตลอดจนด้านการเงิน ที่ขาดแคลน
  10. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกัน โดยมีโรงเรียน เป็นศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน
- การประชาสัมพันธ์โรงเรียนนั้น หวน พินธุพันธ์ (2538: 190) และธวัชชัย เปรมปรีดี (2542: 47-48) ได้กล่าวถึงวิธีการประชาสัมพันธ์ไว้สอดคล้องกันดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน อาจจะทำด้วยการอัดสำเนาเป็นกระดาษแผ่นเดียว หรือแผ่นพับ หรือเป็นเล่มก็ได้ และอาจจะออกเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน หรือ

ภาคเรียนละเล่มก็ได้ แล้วแต่ทางโรงเรียนจะมีค่าใช้จ่ายมากหรือน้อย สำหรับข่าวสารในสิ่งพิมพ์นี้ ก็ควรมีข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน ข่าวเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ที่เน้นให้เด็กคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็นข่าวเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียนและข่าวอื่น ๆ ที่ชุมชนควรทราบ

2. จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำโรงเรียนเพื่อตอบคำถามและให้ความสะดวกแก่ประชาชนและผู้ปกครองนักเรียนที่มาติดต่อกับโรงเรียน อาจจะเขียนว่า “ประชาสัมพันธ์” หรือ “ติดต่อสอบถาม” ก็ได้ แล้วให้เจ้าหน้าที่นั่งอยู่ประจำเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครอง ดังนั้นผู้ที่ทำงานนี้ต้องเป็นบุคคลที่มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่วางท่าไม่หยิ่ง ไม่รอนาน ไม่งานมาก และไม่ปากเสีย เป็นต้น

3. จัดเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางสื่อสารมวลชน เช่น เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับการจัดงานของโรงเรียน การจัดนิทรรศการของโรงเรียน การชุมนุมศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน โดยเขียนข่าวดังกล่าวไปออกทางวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หรือลงหนังสือพิมพ์ ลงวารสารต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนทราบข่าวสารของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

4. ให้นักเรียนทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้อง เพื่อนักเรียนจะได้ช่วยเผยแพร่ข่าวสารให้ผู้ปกครองและประชาชนทราบต่อไป ซึ่งทางโรงเรียนมักแจ้งข่าวสารให้นักเรียนทราบในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน อันที่จริงก็ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพนักเพราะนักเรียนอาจจะฟังไปผิด ๆ หรือฟังไม่เข้าใจ อาจจะไปเผยแพร่หรือไปเล่าต่อผิด ๆ ก็ได้ ดังนั้นควรจะย้ำหรือพูดให้เข้าใจ ถ้าครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนจะนำไปย้ำในห้องเรียนอีกครั้งก็จะดีมาก ถ้าเป็นข่าวสารที่สำคัญควรจะทำเป็นราชการ คือทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือทำเป็นสิ่งพิมพ์จะดีมากเพราะผิดพลาดน้อยที่สุด

5. ให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณงานภารโรง และยามของโรงเรียนได้ทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้องด้วย เพราะถ้าหากผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนมาติดต่อโรงเรียนแต่ไม่พบโรงเรียนมักจะพบอาจารย์เวร ครูเวร เจ้าหน้าที่เวร ภารโรงและยาม เมื่อบุคคลเหล่านี้ไม่ทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้องก็เป็นอันตรายอย่างยิ่ง ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อบุคคลดังกล่าวไปพบผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนภายนอกโรงเรียนก็มักถูกถามข่าวสารของโรงเรียน รวมทั้งทางโทรศัพท์อีกด้วย ดังนั้นการให้บุคลากรของโรงเรียนได้ทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้องจึงเป็นผลดียิ่ง

6. ครูใหญ่และผู้บริหารคณะครูออกประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง เช่นการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองหรือประชาชนตามบ้าน การไปร่วมงานหรือร่วมกิจกรรมในชุมชน มักจะพบปะผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชน ก็ควรถือโอกาสแจ้งข่าวสารของโรงเรียนไปด้วย ยิ่งไปกว่านั้นอาจออกไปเยี่ยมเยียนผู้นำในชุมชนหรือบุคคลสำคัญในชุมชน เช่น เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ ผู้แทนราษฎร เป็นต้น

7. รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชน ซึ่งอาจเป็นข้อข้องใจ ข้อเสนอแนะ ข้อบกพร่องของการดำเนินงานภายในโรงเรียน แล้วนำมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน หรือทำความเข้าใจอันถูกต้อง เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน

8. เชิญผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนมาชมนิทรรศการ หรือกิจการของโรงเรียน หรือเชิญมาฟังการบรรยายเรื่องราวที่น่าสนใจ เมื่อผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนได้ชมนิทรรศการ หรือกิจกรรมของโรงเรียนก็จะเข้าใจโรงเรียนดียิ่งขึ้น เพราะได้ชมผลงานของบุคลากรของตน หรือผลงานของโรงเรียน ส่วนการมาฟังการบรรยายก็จะรู้จักโรงเรียนดียิ่งขึ้น

9. จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า แล้วเชิญผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าเป็นสมาชิก มีการเชิญประชุม จัดกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

สำหรับ วิทยุ โทร (2543: 431 – 433) ได้เสนอสิ่งที่โรงเรียนน่าจะพิจารณาจัดทำ เพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียน และเป็นการให้การศึกษาแก่นักเรียนด้วย คือ

1. การแข่งขันและการประกวด (Contest) เช่น การแข่งขันกีฬา การโต้วาที การอภิปราย การประกวดทางศิลปะ และการแสดงงานฝีมือต่าง ๆ ของนักเรียน

2. งานสังคม (Social Affairs) การจัดงานเลี้ยงอาหารที่โรงเรียนในโอกาสต่างๆ โดยเชิญผู้ปกครองและแขกผู้มีเกียรติมาร่วมด้วย

3. การแสดงละครและดนตรี (Entertainments)

4. การออกวารสารของนักเรียน (Student Publication)

5. สโมสรหรือชมรมต่าง ๆ ของนักเรียน (Club and Socials) เช่น ชมรมภาษาไทย

6. สภานักเรียน (Student Council)

7. การประชุมนักเรียน (Assembly Program)

8. การทัศนจร (Sight – Seeing Tours)

9. พิธีรับประกาศนียบัตร (Commencement Programs)

คณะนิติปรัชญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา (2539: 200) ได้สรุปวิธีการและสื่อที่สำคัญ ที่ผู้บริหารสามารถจะทำการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ ดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งแผนกประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน

2. จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า ชมรม หรือกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแสดงของนักเรียน การแข่งขันกีฬาภายใน วันสำคัญทางศาสนา หรือประเพณีต่าง ๆ

4. จัดทำสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่กิจกรรม ของโรงเรียนหรือจัดทำแบบสำรวจความเห็นของประชาชน

5. อาศัยสื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อการเผยแพร่กิจการของโรงเรียน

6. ใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาต่างๆ เช่น เครื่องฉายสไลด์ในการเสนอข่าวเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน หรือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาคมหรือชมรมต่าง ๆ

7. ใช้ป้ายนิเทศ แผ่นโปสเตอร์ หรือแผ่นภาพต่าง ๆ

8. ผลการดำเนินการกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ย่อมเป็นสิ่งหรือเครื่องมือให้ชุมชนเข้าใจและศรัทธาต่อโรงเรียนมากขึ้น

สรุปว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นภารกิจที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดำเนินไปในหนทางที่ควรจะเป็น ซึ่งการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นกระบวนการสองทาง (Two-Way Process) ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนซึ่งงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้ก็โดยการช่วยเหลือกันของบุคลากรในโรงเรียนนั่นเอง และการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ก็โดยการสังเกตการตอบสนองของชุมชนเป็นด้านหลัก หากชุมชนตอบสนองกลับมาก็แสดงว่างานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบการประชาสัมพันธ์นั้นมีมากมายดังเช่น การจัดทำเอกสาร จัดทำป้ายนิเทศ การให้บุคลากรทั้งครู นักเรียนเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลของโรงเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชน และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อนำข่าวสารของโรงเรียนไปเผยแพร่ต่อ เป็นต้น

## 2. การให้บริการชุมชน

การให้บริการชุมชน หมายถึง การบริการที่โรงเรียนให้กับชุมชนตามความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ ได้แก่ การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล วิชาการ อาชีพ การให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ การให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุครุภัณฑ์ การให้การบริการด้านสวัสดิการเพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำหมู่บ้าน น้ำสะอาด เป็นต้น ปรีชา คัมภีรปกรณัม และคนอื่น ๆ (2538: 773 – 774) ได้กล่าวถึงการให้บริการแก่ชุมชนไว้ว่า นอกจากการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ แล้วโรงเรียนควรจัดบริการให้แก่ชุมชนเพื่อความสะดวกและการประหยัด มีโรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่มีสภาพความพร้อมดีกว่าชุมชน เช่น มีบ่อน้ำ น้ำประปา เครื่องขยายเสียง โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องใช้ต่าง ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนควรพิจารณาให้บริการแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้บริการไว้เพื่อให้

สิ่งของที่บริการนั้นคงทนสามารถให้บริการได้ตลอดไป สิ่งที่โรงเรียนสามารถช่วยเหลือชุมชนและให้บริการแก่ชุมชน ได้แก่

1. ด้านอาคารสถานที่ หากชุมชนขอใช้อาคารบริเวณของโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ แล้ว โรงเรียนจะต้องอำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี

2. ด้านเครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องใช้ที่ยกเคลื่อนที่ได้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โต๊ะหมู่บูชา ถ้วยชาม เครื่องขยายเสียง ผ้า màn ผ้าปูโต๊ะ ฯลฯ ซึ่งชุมชน ไม่มีไว้เป็นประจำเพื่อกิจการของชุมชนครบถ้วน หรือหมู่บ้านอาจจะมาขอยืมใช้ โรงเรียนควรเอื้ออำนวยความสะดวก

3. ด้านความรู้ เป็นบริการที่พัฒนาคนให้มีความคิดและความรู้ ตลอดจนสติปัญญาอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โรงเรียนควรจัดรายการประเภทให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น จดบรรยายธรรมะ การปกครอง การเกษตร การเลี้ยงดูทารก หรือการอนามัย นอกจากนี้เกี่ยวกับวิชาชีพ โรงเรียนควรสนับสนุนอย่างเต็มที่และพร้อมที่จะเป็นแหล่งสาธิตทดลอง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

4. ด้านสวัสดิการ เป็นบริการที่โรงเรียนจัดขึ้นสำหรับแก้ปัญหาสนองความต้องการ ตลอดจนช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชน ได้แก่ การจัดสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำหมู่บ้าน บริการน้ำสะอาด และบริการโรงฝึกงานเพื่อซ่อมเครื่องมือการเกษตร โดยติดต่อบริการในราคาถูกเป็นพิเศษ

5. ด้านบุคลากร ได้แก่ ครู นักเรียน และภารโรง บุคลากรเหล่านี้สามารถให้บริการ และให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับชุมชนได้ทั้งในด้านแรงงาน ความคิด และด้านอื่นๆ

สรุปว่า การให้บริการชุมชน เป็นบริการที่โรงเรียนให้กับชุมชนตามความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ ด้านสวัสดิการ โรงเรียนควรจัดบริการให้แก่ชุมชนเพื่อความสะดวกและประหยัด

### 3. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน คือ การร่วมกิจกรรมของชุมชนโดยเฉพาะในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนเท่าที่โรงเรียนมีความสามารถ และอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ กิจกรรมในข่ายงานที่โรงเรียนควรปฏิบัติมีหลายอย่าง คือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประเพณีท้องถิ่น เช่น กิจกรรมทางศาสนา เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และร่วมงานอื่น ๆ ของท้องถิ่นหรือของบุคคลตามวาระอันควร



หวน พันธุ์พันธ์ (2538: 109) ได้เสนอการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. การออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้คณะครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนด้วย การที่ครูใหญ่หรือคณะครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนนั้น จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้เกิดการปรึกษาหารือกันในด้านต่างๆ เช่น เกี่ยวกับตัวนักเรียนว่าอยู่บ้านกับที่โรงเรียนมีพฤติกรรมเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น ทางวัดจัดงานประจำปี จัดพิธีเวียนเทียน วันวิสาขบูชาทางโรงเรียนก็พานักเรียนไปช่วยงานหรือร่วมพิธี นอกจากนี้ถ้าประชาชนในชุมชนมีงานศพ งานอุปสมบท งานทำบุญ ครูใหญ่หรือ คณะครูก็ควรไปร่วมงานด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนี้ จะทำให้ครูได้พบปะพูดคุยกับบุคคลต่างๆ หลายฝ่ายอีกด้วย

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และคนอื่น ๆ (2538: 772 – 773) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่นำโรงเรียนออกสู่ชุมชนไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

1. การจัดทัศนศึกษาภายในชุมชน จุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ได้คุ้นเคยกับท้องถิ่นของตน จะทำให้เกิดสำนึกในเบื้องต้นว่าชุมชนของตนนั้นมีสิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษาอยู่ไม่น้อยในโอกาสเช่นนี้โรงเรียนอาจจัดให้นักเรียนและประชาชนทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันด้วยก็ได้

2. การจัดสัปดาห์แห่งการทำมาหากัน เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมาก เพราะเป็นการช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นอย่างดี โรงเรียนควรจะทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบความมุ่งหมายและวิธีการดำเนินการก่อนความร่วมมือของประชาชนก็จะตามมา

3. งานเกษตรชุมชน กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้นักเรียนปลูกพืชผักสวนครัวที่บ้านของนักเรียนทุกคนและทุกครอบครัว โดยทางโรงเรียนอาจจะแจกพันธุ์ผักสวนครัว เช่น ตะไคร้ โหระพา พริก หรือมะเขือให้เด็กนักเรียน ต่อจากนั้นโรงเรียนจัดแบ่งครูให้รับผิดชอบแต่ละหมู่บ้านไปตรวจให้คะแนนตามบ้านนักเรียนและถือโอกาสเยี่ยมเยียนประชาชนไปในตัวด้วย โดยให้ครูออกไปเดือน ละครั้ง ใช้เวลาในวันสุดสัปดาห์แทนการประชุมสวดมนต์ นอกจากนี้โรงเรียนอาจแจกพันธุ์ไม้ชนิดอื่นที่นักเรียนเพาะชำไว้กับประชาชนอีกก็ได้ กิจกรรมนี้จะสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

4. การพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชน ในการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพงานบ้านในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดบ้านที่รับแขก ห้องนอน ห้องครัว เครื่องใช้ภายในบ้านและการสุขาภิบาล แทนที่ครูจะทำการสอนที่โรงเรียนโดยให้เด็กอ่านจากตำราการสาธิต หรือการแสดงบทบาทสมมุติ

โรงเรียนควรติดต่อกับประชาชนที่บ้านอยู่ใกล้โรงเรียน ขอนำนักเรียนไปฝึกงานที่บ้านซึ่งจะเป็น การรู้จักประสบการณ์ตรงเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการ พัฒนาที่อยู่อาศัย และชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาหมู่บ้าน ไปในตัว ทั้งยังสามารถสร้างความประทับใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียน กับชุมชน

5. การเลี้ยงสัตว์ โรงเรียนที่มีความพร้อมที่จะฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักการเลี้ยงสัตว์ เล็ก ๆ ที่โรงเรียน เช่น เป็ด ไก่ ห่าน กระต่าย ได้แล้ว โรงเรียนควรจะได้แจกพันธุ์สัตว์ดังกล่าวให้นักเรียน นำไปเลี้ยงที่บ้านบ้างโดยการวางเงื่อนไขที่เหมาะสม กิจกรรมนี้จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมี นักเรียนเป็นสื่อนำไป และอาจจะกลายเป็นสิ่งที่เพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ แจกพันธุ์สัตว์ไปแล้ว โรงเรียนควรติดตามผลโดยแบ่งเขตความรับผิดชอบให้ครูเกิดความสัมพันธ์ อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างน่าชื่นชม

6. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ในชุมชนมีกิจกรรมหลายประเภท เช่น กิจกรรมทาง วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความอยู่ของชุมชน ดังนั้นทั้งครู อาจารย์ นักเรียน ควรหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้กันอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมองเห็นว่า โรงเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน

สรุปว่าการเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนโรงเรียนสามารถเข้าร่วมได้ เช่น กิจกรรม การพัฒนาชุมชน การออกเยี่ยมเยียนชุมชน กิจกรรมที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา การเข้าร่วมเนื่องในโอกาสต่างๆ ได้แก่ การเข้าร่วมเนื่องในวันวิสาขบูชา วัน มาฆบูชา วันลอยกระทง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมของบุคคลในชุมชน โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันผู้นำของชุมชน เป็นศูนย์รวมของ ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนย่อมจะเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนได้เป็นอย่างดี

#### 4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน คือ การเปิดโอกาสเชิญชวนให้บุคคล ในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การเชิญประชาชนมาร่วมในกิจกรรมงานวันแม่ หรือ วันสำคัญอื่น ๆ ของโรงเรียน การเชิญบุคคลในท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรใน โรงเรียน และให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนโดยการช่วยเหลือ ด้านแรงงาน หรือ วัสดุอุปกรณ์

ปรีชา คัมภีรปกรณ และคนอื่น ๆ (2538: 770 – 772) ได้เสนอกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนไว้หลายลักษณะดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียนสามารถจัดได้ทั้งในรูปของการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ สายอาชีพ และกลุ่มสนใจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน ความร่วมมือของผู้บริหารและความต้องการของประชาชน

2. การจัดนิทรรศการ เป็นการแสดงผลงานทางวิชาการของโรงเรียนให้ประชาชนทราบ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าชมกิจการเกี่ยวกับการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ของโรงเรียน โดยทั่วไปกิจกรรมนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เห็นผลงานและความสามารถของครูอันจะก่อให้เกิดความศรัทธาต่อโรงเรียนด้วย

3. การจัดงานประจำปีของโรงเรียน เป็นการดึงประชาชนให้เข้าชมกิจการและผลงานของโรงเรียน รวมทั้งการแสดงความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การละคร ฟ้อนรำดนตรี และการศึกษา

4. การจัดฝึกอบรมประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรมเยาวชน ลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติ หรือยุวเกษตรกร โดยโรงเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดฝึกอบรมขึ้นที่โรงเรียนเป็นการนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน และได้รับบริการที่โรงเรียนมีอยู่ เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยและมองเป็นคุณค่าของโรงเรียนจนกลายเป็นความผูกพันต่อกัน ต่อจากนั้นโรงเรียนก็จะมีพลังประชาชนคอยให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

5. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งโรงเรียนสามารถจัดได้ เช่น

5.1 การจัดงานวันขึ้นปีใหม่ โรงเรียนเป็นฝ่ายให้บริการด้านสถานที่ แสงเสียง เครื่องใช้ต่าง และเชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรมโดยนำอาหารมารับประทานร่วมกันมีรายการสนุกสนานรื่นเริงตามที่เห็นสมควร และพยายามฟื้นฟูการเล่นของท้องถิ่นด้วย

5.2 การจัดงานวันสงกรานต์ นอกจากจัดสงกรานต์แล้ว ควรจัดสงกรานต์ให้คนชราภายในหมู่บ้าน มีการเล่นพื้นเมืองและการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ

5.3 การจัดงานหล่อเทียนพรรษา นอกจากโรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางในการจัดงานรื่นเริงแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางในการจัดงานบุญงานกุศลด้วย โดยริเริ่มชักชวนประชาชนให้ร่วมทำบุญหล่อเทียนพรรษา จัดตกแต่งเทียนและกระบวนแห่ไปตามวัดต่าง ๆ

5.4 การจัดงานเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนาโรงเรียนสามารถเป็นผู้นำและชักชวนให้ประชาชนมาร่วมกันเวียนเทียนในตอนกลางคืน ต่อจากนั้นอาจจะจัดให้มีการบรรยายธรรมะ นายสไลด์ และภาพยนตร์เกี่ยวกับธรรมะ

5.5 การจัดงานวันลอยกระทง เป็นการฟื้นฟูประเพณีไทย โดยโรงเรียนอาจจะเป็นผู้ริเริ่มพร้อมทั้งให้บริการด้านสถานที่และความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน

6. การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมแก่นักเรียนโดยการเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งให้เกียรติยกย่องเพื่อให้เกิดความประทับใจกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นจนกลายเป็นความรู้สึกผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างแน่นแฟ้น ได้แก่

6.1 กิจกรรมวันไหว้ครู โรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญผู้นำทางศาสนาและพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนมาร่วมพิธีด้วย

6.2 การจัดวันพ่อและวันแม่ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกียรติและความสำคัญแก่ประชาชนผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างมากโดยการเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองมาในงานดังกล่าวกิจกรรมนี้จะเสริมสร้างความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว และการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เกียรติยกย่องแก่ประชาชนเป็นผลให้ประชาชนเกิดความประทับใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี

7. การจัดงานแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียน โดยการเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมด้วย

8. เชิญประชาชนมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน ประชาชนบางคนมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ โรงเรียนควรพิจารณาเชิญมาสอนนักเรียนเป็นการให้ความสำคัญและให้เกียรติแก่ประชาชน

## 5. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมของโรงเรียน ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดงานประจำปีการจัดงานวันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง หล่อเทียนจำพรรษา วันไหว้ครู วันพ่อ วันแม่ วันแจกประกาศนียบัตร ทักษะศึกษาชุมชน การพัฒนาชุมชน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และคนอื่นๆ (2538: 736 – 768) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ตั้งอยู่ในชุมชนจึงจะต้องมีความสัมพันธ์กับสมาชิกของชุมชน ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนได้ คือ

1. กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน เป็นกลุ่มที่จะต้องมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับโรงเรียนมากที่สุด ในฐานะที่เป็นผู้รับ “บริการ” จากโรงเรียนกลุ่มนี้ จะมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น และเป็นกลุ่มที่มีผลได้ผลเสีย จากการดำเนินงานของโรงเรียนโดยตรง ความสัมพันธ์กับทางโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นไปโดยผ่านทางนักเรียน และสมาคมผู้ปกครองและครู

2. กลุ่มผู้นำของชุมชน กลุ่มนี้สามารถแยกออกได้เป็นหลายกลุ่มย่อย และแต่ละกลุ่มย่อยต่างมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนแตกต่างกันออกไป จึงทำให้กลุ่มนี้โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนแทบทุกด้าน

3. กลุ่มศิษย์เก่า เป็นกลุ่มที่เกิดจากผลผลิตของโรงเรียน รูปแบบของความสัมพันธ์อาจจะเป็นรูปแบบของสมาคมศิษย์เก่า หรือกลุ่มผู้นำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ได้

4. กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระดับชุมชนมีหลายหน่วยงาน เช่น สภาตำบล เกษตรตำบล

สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มย่อยได้หลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีระดับและรูปแบบของความสัมพันธ์กับโรงเรียนแตกต่างกันออกไป เช่น

1. วัด หรือกลุ่มทางศาสนา

2. กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มนักธุรกิจจะเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในหลายบทบาท ทั้งในด้านผู้รับ และผู้ให้ กล่าวคือ โรงเรียนอาจเป็นลูกค้าของนักธุรกิจในด้านการจัดซื้อวัสดุ สิ่งของ บริการของธนาคาร ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนอาจจะต้องขอความช่วยเหลือด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ หรือวิทยากรจากกลุ่มนี้ได้

3. กลุ่มผู้มีอิทธิพล ซึ่งหมายรวมถึงผู้มีอิทธิพลด้านความคิดและการดำเนินงานของสมาชิกในชุมชน ได้แก่ผู้มีความรู้สูง ผู้อาวุโสหรือผู้มีฐานะดี กลุ่มจะเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆ ทั้งของโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีของชุมชน

นอกจากกลุ่มผู้นำที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกลุ่มย่อยๆ อื่นๆ อีก เช่น กลุ่มอาชีพ อันได้แก่ กลุ่มเกษตรกร พ่อค้า ข้าราชการ และกลุ่มนักการเมือง การดำเนินงานของโรงเรียนให้ก้าวหน้าขึ้นนั้นต้องมีการประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งการร่วมเป็นไปได้หลายรูปแบบ และหลายระดับ สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนอาจจะมีรูปแบบ ในกรณีมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนได้หลายประการ เช่น

1. การให้ข้อมูล ในบทบาทประการนี้ กลุ่มผู้นำจะเป็นแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการ เช่น ปัญหาและความต้องการของชุมชน แหล่งทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจของชุมชน เจตคติของชุมชนต่อการศึกษา โรงเรียนได้มาโดยการสอบถาม

2. การให้คำปรึกษา ในการกำหนดแนวนโยบายหรือการดำเนินงานของโรงเรียนในบางครั้งจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะด้านของบุคคลที่อยู่ภายนอกโรงเรียน โดยจะไปขอความเห็นจากกลุ่มผู้นำเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

3. เป็นแหล่งทรัพยากร ในการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ถ้าหากโรงเรียนจะยึดถือเอางบประมาณของทางราชการแต่เพียงอย่างเดียวก็สามารถทำได้ แต่ยังมี

กิจกรรมบางอย่างที่หากสามารถทำได้แล้วโรงเรียนพัฒนาไปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เร็วขึ้นกว่าการอาศัยงบประมาณของทางราชการแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้บริหารต้องอาศัยกลุ่มผู้นำของชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรทางการบริหารโรงเรียน

ธีรภัทร์ เจริญดี (2542: 42-44) ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในชุมชนนั้นนอกจากจะมีโรงเรียน วัดหรือศาสนสถานตั้งอยู่แล้วยังมีหน่วยงานอื่น เช่น เกษตร สาธารณสุข พัฒนาชุมชน ไปรษณีย์ ไฟฟ้า ประปา ธนาคาร สภาตำบล และสมาคมต่าง ๆ ได้เข้ามาให้บริการแก่ประชาชนบางหน่วยงานก็จัดตั้งเป็นสำนักงานถาวรมีเจ้าหน้าที่ประจำ บางหน่วยงานก็ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาให้บริการเป็นครั้งคราว จำนวนหน่วยงานจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดและจำนวนประชากรของ ชุมชน การสร้างความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่จะต้องกระทำเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพื่อเป็นการประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการดึงหน่วยงานอื่นให้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและประชาชนการสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจทำได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. การสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น
2. การให้บริการด้านอาคารสถานที่ เมื่อมีหน่วยงานอื่นมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยอาคารสถานที่ของโรงเรียนเพื่อกิจกรรมบางอย่าง เช่น สาธารณสุข เกษตร พัฒนาชุมชน หรือฝ่ายปกครอง โรงเรียนก็ควรอำนวยความสะดวกและบริการในเรื่องต่างๆ ในฐานะเจ้าของสถานที่ที่เป็นอย่างดีด้วย
3. การดึงหน่วยงานอื่นเข้าสู่โรงเรียน ในกรณีที่โรงเรียนมีห้องเรียนว่างอยู่อาจจะให้หน่วยงานอื่นยืมใช้เป็นสำนักงานชั่วคราว เช่น จัดตั้งเป็นหน่วยบริการอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เยาวชน ที่ทำการเกษตรตำบล ยุวเกษตรกร หรือสภาตำบล นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันแล้วโรงเรียนจะได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากจากบริการด้านต่างๆ ของ หน่วยงานดังกล่าว รวมทั้งความร่วมมือในด้านบุคลากรและสิ่งสำคัญยิ่งคือประชาชนได้รับความสะดวกที่จะใช้บริการของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนได้เข้ามาใกล้ชิดกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น
4. การประสานงานให้หน่วยงานอื่นมาจัดกิจกรรมหรือให้บริการในโรงเรียนแก่นักเรียนและประชาชน เช่น สาธารณสุข มาให้บริการตรวจสุขภาพ ปลูกฝี ฉีดวัคซีน การบริบาลทารก หรือสาธิตในโรงเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ ขยายพันธุ์พืชหรือทำปุ๋ยหมัก พัฒนาการ มาจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มออมทรัพย์หรือกลุ่มแม่บ้าน ธนาคารส่งเจ้าหน้าที่มารับฝากเงินจากนักเรียนและประชาชนเป็นประจำทุกเดือน

5. ร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นและขอเชิญมา เช่น ร่วมแสดงนิทรรศการจัดการแสดงละคร ฟ้อนรำ คนตรี กีฬาไปร่วมด้วย เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมขึ้นบ้าง หน่วยงานอื่นก็จะมาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเช่นกัน

6. ช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่น โดยอาศัยนักเรียน เช่น ช่วยส่งจดหมายให้กับประชาชนในชุมชนซึ่งอยู่นอกเขตการจ่ายของไปรษณีย์ ช่วยส่งข่าวสาร หนังสือของหน่วยงานอื่นให้กับประชาชน ให้นักเรียนชักชวนผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น แม้กระทั่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สภาจังหวัดหรือสภาเทศบาลก็ตาม หากโรงเรียนจะช่วยรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มากขึ้นก็ย่อมจะทำได้โดยให้นักเรียนชักชวนผู้ปกครองญาติ คนที่รู้จักไปลงคะแนนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การช่วยสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกนั้น จะทำให้หน่วยงานต่างๆ มองเห็นคุณค่าของโรงเรียนมากขึ้น

สรุปว่าการปฏิบัติงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น จะต้องปฏิบัติงานใน 5 ด้าน คือ 1) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) การให้บริหารชุมชน 3) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน 5) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การให้ผู้ปกครองนักเรียน บุคคลในชุมชนหรือองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้มีความรู้สึกที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับเขา การให้คำปรึกษาต่างๆ กับชุมชนและองค์กรต่างๆ หรือการให้บุคลากรของโรงเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

## 6. ปัญหาและข้อควรคำนึงในการปฏิบัติงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การดำเนินงานทุกอย่างย่อมจะมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แน่นนอนในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็เช่นกันดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 23) ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับชุมชนที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องแก้ไขได้แก่

1. ปัญหาที่เกิดจากทางโรงเรียนได้แก่ เจตคติของบุคลากรในโรงเรียนต่อชุมชนว่าไม่มีความสำคัญหรือบุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาในการสร้างกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งโรงเรียนมีความขาดแคลนมากจนชุมชนไม่สามารถให้ความร่วมมือตามที่ต้องการได้

2. ปัญหาของชุมชน ได้แก่ การมีเจตคติที่ไม่ดีต่อทางโรงเรียน ไม่เห็นประโยชน์ทางการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ หรือความสมบูรณ์ของชุมชนมีน้อย รวมทั้งไม่มีเวลาที่จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

3. ปัญหาทางระบบราชการ ที่ต้องดำเนินการตามระเบียบกฎหมายเป็นขั้นตอน ทางชุมชนจึงมีความรู้สึกว่ายุ่งยาก กลัวความคิดที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้น

หวน พันธุพันธ์ (2538: 130-131) ได้สรุปปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจาก ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนขาดมนุษยสัมพันธ์ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการเป็นปวงชนบุคคล จึงทำให้ผู้ปกครองและประชาชนไม่มีความศรัทธา ส่วนปัญหาที่มาจากผู้ปกครองและประชาชนนั้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความยากจน ต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ

2. ปัญหาเกี่ยวกับการเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนมาโรงเรียน พบว่าโรงเรียนได้จัดทำให้เป็นกิจจาลักษณะ ไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองและประชาชนได้มีส่วนร่วมมากนัก

3. ปัญหาโรงเรียนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนได้ไม่เต็มที่ มีสาเหตุมาจากการขาดครู และเครื่องมือในการสอนวิชาชีพแก่ประชาชน ครูมีชั่วโมงสอนมากและมีบ้านพักอยู่ห่างจากโรงเรียน ขาดแหล่งทุนที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมให้ความช่วยเหลือชุมชน

4. ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือจากชุมชนได้ไม่เต็มที่ เพราะสภาพของประชาชนยากจนและต้องใช้เวลาประกอบอาชีพ และประชาชนในชุมชนไม่มีความมั่นใจที่จะมาเป็นวิทยากรให้แก่โรงเรียนได้

5. ปัญหาเกี่ยวกับการบริการด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน มักจะอยู่ที่โรงเรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนเพื่อประกอบกิจกรรมตามความจำเป็น

6. ปัญหาการใช้ทรัพยากรในชุมชน มักจะเป็นปัญหาที่ขาดแหล่งทรัพยากรหรือถ้ามีก็จะนิยมใช้กันน้อย ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมและสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

7. ปัญหาเกี่ยวกับการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มักจะอยู่ที่ตัวครูไม่สามารถออกไปเยี่ยมเยียนได้ เพราะต้องทำงานหนัก บ้านพักอยู่ไกลจากโรงเรียน อุบัติสัครุไม่ชอบงานสังคม นอกจากนี้บ้านของผู้ปกครองอยู่ห่างไกล เดินทางไม่สะดวก และออกไปเยี่ยมแล้วอาจจะไม่พบผู้ปกครองได้ตามที่ต้องการ

8. ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มักเป็นปัญหาจากโรงเรียนไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะจัดให้มีสิ่งพิมพ์ และขาดวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น



กิติมา ปรีดีดิลก (2539: 245) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

1. ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อของชุมชนการแสดงออกในการยอมรับหรือไม่ยอมรับในการศึกษาถึงรายละเอียดต่างๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ลักษณะของประชากรในชุมชน จะเห็นว่าระดับการศึกษาในชุมชนหนึ่ง ๆ นั้นประชาชนแต่ละคนจะมีพื้นฐานการศึกษาแตกต่างกัน โรงเรียนต้องให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน เมื่อพ่อแม่และผู้ปกครองเข้าใจโรงเรียนได้ถูกต้อง เขาก็จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนโรงเรียน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเด็กนักเรียนและชุมชน

3. การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน โรงเรียนต้องคำนึงถึงกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนด้วย เพราะชุมชนหนึ่งจะมีบุคคลต่างกลุ่มกัน โรงเรียนต้องใช้วิธีการในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปแล้วแต่ความเหมาะสม

4. โรงเรียนต้องศึกษารายละเอียด เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จเพียงใด มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการหรือไม่ ประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน หรือมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนหรือไม่ โรงเรียนต้องเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ในอดีตและปัจจุบันในเรื่องดังกล่าว เพื่อหาทางแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง

5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นเรื่องค่อนข้างยากเพราะโรงเรียนต้องให้ความรู้ เปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติของประชาชนในชุมชนให้มีความเห็นคล้อยตาม ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและความอดทน ประกอบกับโรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการปฏิบัติงาน และมีการประเมินผลเพื่อจะได้รู้ผลการปฏิบัติงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ มีวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ถ้าโรงเรียนปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สรุปว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต้องคำนึงถึงกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เพราะชุมชนหนึ่งจะมีบุคคลต่างกลุ่มกัน โรงเรียนต้องใช้วิธีการในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปแล้วแต่ความเหมาะสม

## โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

### 1. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งแปรสภาพมาจาก ปอเนาะ หมายถึง โรงเรียนหรือสำนักสอนศาสนาอิสลาม ความเป็นมาของปอเนาะเชื่อกันว่าเกิดขึ้นในประเทศอียิปต์แล้วได้แพร่หลายเข้าสู่เอเชียทางประเทศมาเลเซียก่อน ต่อมาจึงแพร่หลายเข้ามาทางตอนใต้ของประเทศไทย ประมาณกันว่าเข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเริ่มที่ปัตตานีเป็นแห่งแรกแล้วขยายไปสู่ท้องถิ่นที่มีชาวไทยมุสลิมทั้งในภาคใต้ และภาคกลาง เมื่อทราบกันว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีผู้ทรงความรู้ทางศาสนาเป็นอย่างดีจัดตั้ง “ปอเนาะ” ขึ้น ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ เช่น พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา กระบี่ พังงา แม้แต่จากภาคกลาง เช่น กรุงเทพฯ อยุธยา สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นนทบุรี จึงพากันไปศึกษาวิชาศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2504 คณะกรรมการที่ปรึกษาการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาคศึกษา 2 (เขตการศึกษา 2) ได้พิจารณาเห็นว่าการศึกษาในรูปของปอเนาะเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน จึงได้หาทางส่งเสริมให้จัดในรูปของโรงเรียน โดยจัดให้มีหลักสูตร มีห้องเรียน มีโต๊ะม้านั่ง มีกระดานดำ มีเวลาเรียนที่แน่นอนตายตัว กำหนดเวลาว่าจะต้องเรียน 9 ปีจบ

ปี พ.ศ. 2514 อันเป็นปีสุดท้ายของการแปรสภาพปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม มีปอเนาะมาขอจดทะเบียนกับทางราชการถึง 426 โรง ซึ่งในปี พ.ศ.2504 อันเป็นปีแรกของการจดทะเบียนนั้นมีปอเนาะมาจดทะเบียนไว้เพียง 122 โรงเท่านั้น ปอเนาะที่จดทะเบียนเหล่านี้มีเฉพาะในเขตการศึกษา 2,3 และ 4 สำหรับปอเนาะหรือโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2 นั้น มีจำนวนมากกว่าในเขตการศึกษา 3 และ 4 เพราะมีนักศึกษาในท้องถิ่นนิยมเรียนกันมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้จากต่างจังหวัดก็พากันไปเรียนที่เขตการศึกษา 2

ปี พ.ศ. 2526 รัฐบาลได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเป็น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จากการสำรวจโรงเรียนประเภทนี้ ที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวนทั้งสิ้น 212 โรง

นอกจากปอเนาะที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพปอเนาะมาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแล้ว ปอเนาะที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพได้ด้วยเหตุผลต่างๆ ยังมีอีกจำนวนหนึ่ง จึงยังคงสภาพดั้งเดิม คือ มีการสอนศาสนาแต่เพียงด้านเดียว ไม่ได้บูรณาการหลักสูตรสามัญเข้าไปด้วย

ในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถาบันปอเนาะฉบับหนึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมปอเนาะดั้งเดิมให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้นตามความต้องการของเจ้าของปอเนาะดั้งเดิมเหล่านั้น

วัตถุประสงค์สำคัญในการออกระเบียบนี้เพื่อ “ส่งเสริมสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถาบันสังคมเพื่อการสอนตามหลักศาสนาอิสลามให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมอิสลามและความต้องการของชุมชนในการศึกษาอย่างเหมาะสม”

สถาบันปอเนาะที่จดทะเบียนตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการฉบับปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 255 สถาบัน

เมื่อเราศึกษาประวัติความเป็นมาของปอเนาะมาเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามมาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และมาเป็นสถาบันศึกษาปอเนาะในที่สุดจะเห็นว่าปอเนาะไม่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงเลย นอกจากการกล่าวหาจากเจ้าหน้าที่บางหน่วยงานที่เกิดระแวงว่าปอเนาะจะมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ ที่กระทบกับความมั่นคง แต่ก็ไม่สามารถหาหลักฐานที่จะยืนยันในข้อกล่าวหาดังกล่าวจนนำมาเป็นคดีฟ้องร้องกันตามกระบวนการยุติธรรมได้

การกล่าวหาว่าปอเนาะมีส่วนในการปลุกระดมความคิดและการสอนที่มุ่งบิดเบือนหลักการที่แท้จริงของศาสนา เพื่อเผยแพร่แนวคิดที่ทำลายความมั่นคงของชาติ ก็ยังไม่มีหลักฐานยืนยันชัดเจนอย่างเป็นระบบถึงขั้นนำมาฟ้องร้องต่อศาลว่าปอเนาะใดมีสภาพดังถูกกล่าวหา นอกจากการกล่าวหาอย่างเลื่อนลอยจากผู้ไม่เข้าใจสภาพที่แท้จริงของปอเนาะ

การปลุกระดมดังกล่าวหากมีขึ้นจริงก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยปอเนาะเป็นสถานดำเนินการ อาจจะดำเนินการตามสถานที่ลับตาคน คงไม่มาทำอย่างเปิดเผยในปอเนาะอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเมื่อปอเนาะทุกลักษณะสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง จึงเท่ากับอยู่ในการดูแลของกระทรวงศึกษาธิการทุกชั้นตอน จะต้องมีกรรายงานผลดำเนินการให้แก่หน่วยราชการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

ปอเนาะมักเป็นจำเลยของสังคมที่กล่าวหาว่ามาตั้งแต่อดีต เมื่อมาถึงปัจจุบันก็จึงมาเป็นข่าวโดยคาดว่ามันจะสืบทอดจากอดีตมาถึงปัจจุบัน ทั้งๆ ที่ข้อกล่าวหาในอดีตก็ไม่มีหลักฐานที่สามารถนำมาฟ้องร้องต่อศาลเช่นเดียวกับข้อกล่าวหาในปัจจุบัน

ส่วนผู้สอนปอเนาะมีชื่อเรียกกันหลายชื่อ เช่น โตะครู เจ๊ะครู เป็นภาษามลายูผสมภาษาไทย หรืออูสตาซ ที่เป็นภาษาอาหรับ ผู้สอนศาสนาอิสลามที่กระจายอยู่ในปอเนาะ หรือสถาบันปอเนาะ หรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะสอนไปตามหลักสูตรที่ได้รับอนุญาต

จากกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสอนในวัยปฐมและมัธยม ตั้งแต่ประถมปีที่ 1 จนถึงมัธยมปีที่ 6 ซึ่งต้องสอนหลักสูตรขั้นพื้นฐานอันประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา

จึงเป็นไปได้ที่ผู้สอนศาสนาอิสลามในปอเนาะจะนำวิชาเกินหลักสูตรมาสอน เพราะไม่มีเวลาเพียงพอต่อการจัดสอน เพียงหลักสูตรสามัญที่ต้องสอนให้ครบทั้ง 8 กลุ่มวิชาแล้ว ผู้สอนศาสนาอิสลามเหล่านี้ยังจะต้องสอนตามหลักสูตรศาสนาบูรณาการเข้าไปด้วย และหลักสูตรศาสนาอิสลามก็เป็นหลักสูตรเปิดเผยมีการตรวจสอบได้ มิได้เป็นหลักสูตรลับที่นำเวลาในยามปลอดคนมาใช้สอน หรือลักลอบทำการสอนแต่ประการใด

ส่วนที่มีการกล่าวหาผู้สอนศาสนาอิสลามบางคนว่ามีข่าวการสอนที่บิดเบือนอันทำลายต่อความมั่นคงของชาติ ก็ควรจะสืบข่าวไปตามหลักการและกระบวนการสืบข่าวที่แท้จริง มิใช่เพียงการกล่าวหาจากความหวาดระแวงจากหน่วยงานใด

## 2. ความสำคัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ความสำคัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ที่โต๊ะครู ชาวบ้านจะส่งลูกหลานไปเรียนเพราะศรัทธาในโต๊ะครู เรื่องการจัดการเรียนการสอนเป็นเหตุผลรอง บทบาทสำคัญต่อชุมชนคือ ผลผลิตของปอเนาะจะสร้างคนที่มีพื้นฐานศาสนา ปลูกฝังความรู้ทางศาสนา ปลูกจิตสำนึกที่ดีไม่ให้ทำสิ่งที่ชั่วร้าย มีคุณธรรม ระเบียบวินัยไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรก็จะเป็นคนมีจรรยาบรรณเสมอประชาชนในพื้นที่ต้องการให้ศาสนาเป็นผู้ดูแลวิถีชีวิต ต้องการความสำเร็จในโลกนี้ และความปลอดภัยในโลกหน้า ที่ไหนมีศาสนาก็ทำให้เขาปลอดภัย

มุฮัมมัดรฺยานี บากา (2548: 38) กล่าวว่า ปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทสำคัญยิ่งในการอบรมสั่งสอนเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้นำศาสนาในแต่ละหมู่บ้าน อำเภอ หรือจังหวัด ส่วนใหญ่จะผ่านการเรียนจากสถานศึกษาปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาก่อน ยิ่งไปกว่านั้น ในอดีตปัตตานีเคยเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษา ที่สำคัญและมีชื่อเสียงมาก จะมีนักเรียนจากประเทศต่างๆ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น มาศึกษาในปัตตานี เมื่อสำเร็จแล้วก็จะนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อ อันถือว่าเป็นภารกิจที่ผูกมัดกับหลักธรรมของศาสนาอิสลาม ดังนั้น จึงถือเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งว่า สถาบันศึกษาปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นเป็นสถานที่ซึ่งผลิตคนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม

ประพนธ์ เรื่องณรงค์ (2548: 46) ได้กล่าวถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามว่า แม้ในปัจจุบันจะมีโรงเรียนรัฐบาลเกิดขึ้นในพื้นที่จำนวนมาก แต่ผู้ปกครองกลับนิยมส่งบุตรหลาน เข้าเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่า เนื่องจากการเรียนศาสนาในโรงเรียนรัฐบาลยังไม่ครอบคลุมพอและไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ยิ่งไปกว่านั้น

จุดสำคัญของการเรียนศาสนา คือ อัลกุรอาน แต่ในโรงเรียนรัฐบาลไม่มี นอกจากนี้ในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยม การเรียนศาสนายังไม่พร้อม โดยเฉพาะเรื่องคาบเวลาเรียนจะมีแค่ 2 คาบ ขณะที่ปอเนาะจะเรียนประมาณ 6 คาบ ดังนั้น คนในพื้นที่จึงไม่มั่นใจว่าวิชาเรียนศาสนาที่รัฐจัดการนั้น จะตรงตามความต้องการของตน

จากภารกิจของสถาบันศึกษาปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดั่งที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถาบันศึกษาปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทและความสำคัญต่อเยาวชนมุสลิมเป็นอันมาก สถาบันทั้งสองแห่งนี้เปรียบเสมือนสถานที่ให้แสงสว่างและฟุ้งฟักพวกเขาเหล่านั้น ให้เป็นคนดีและสมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตตามครรลองของอิสลามได้อย่างสมดุลในบริบทของสังคมไทย โดยมีโต๊ะครูเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นตัวอย่างในการนำชุมชน เป็นแบบอย่างดีของสังคม และเป็นทีเฝ้าระวังเสื่อมใสศรัทธาของประชาชนมุสลิมนอกจากนั้น โต๊ะครูก็ยังทำหน้าที่หรือมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมมุสลิมให้มีความเข้มแข็ง โดยวางอยู่บนหลักการเชิญชวนสู่การทำดีและห้ามปรามการทำสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ

การที่รัฐมองว่าปอเนาะเป็นสถาบันศาสนานั้น เป็นเพราะรัฐไม่เข้าใจศาสนา จึงแยกศาสนาจากความรู้ มุสลิมที่ดำเนินชีวิตโดยไม่มีความรู้จะไม่มีสิ่งตอบแทนใดๆในโลก อิสลามจะแยกความรู้กับศาสนาไม่ได้เด็ดขาด อิสลามครอบคลุมทุกอย่างแต่บางครั้งเกิดความไม่เข้าใจ จึงเกิดความคลุมเครือทำให้เข้าใจผิด และรัฐก็ไม่ยอมทำความเข้าใจจึงทำให้เกิดปัญหาแต่อย่างไรก็ดี การที่รัฐมองเช่นนั้น เป็นไปได้ว่าเนื่องมาจากกระบวนการศึกษาที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรของปอเนาะนั่นเอง

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะนั้น จะต้องคงอยู่กับสังคมมุสลิมในจังหวัดสงขลาสืบไป แต่อาจจะมีการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรืออาจจะมีการเปิดสอนวิชาสามัญ หรือวิชาชีพในสถาบันศึกษาปอเนาะ เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันศึกษาปอเนาะแล้ว สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้อย่างมีความสุข สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไปอย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ของสถาบันศึกษาดังกล่าวคงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น จะให้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพราะโต๊ะครูต้องการที่จะอนุรักษ์ให้สภาพ หรือระบบการจัดการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาปอเนาะให้เป็นมรดกสืบทอดไปยังลูกหลานของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดไป

### 3. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 2) ดังนี้

#### 1. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาอิสลามศึกษามีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ดังนี้

- 1.1 เป็นการศึกษาอิสลามศึกษาที่มุ่งให้มุสลิมทุกคนได้รับการศึกษาด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 1.2 เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนถือปฏิบัติหลักการอิสลามในการดำรงชีวิต
- 1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
- 1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระเวลา และการจัดการเรียนรู้
- 1.5 เป็นหลักสูตรจัดการศึกษาทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

#### 2. จุดหมาย

หลักสูตรอิสลามศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 2.1 มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์และรอซูลปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลาม ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
- 2.2 สามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัยพิจารณาปัญหาต่าง ๆ โดยปราศจากความงมงาย มีความคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนและประเทศชาติ
- 2.3 มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในวิชาศาสนาภาษาอาหรับ ภาษามลายู และวิทยาการต่างๆ สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของสังคมมุสลิมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
- 2.4 มีความภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริตอดทน และเสียสละเพื่อส่วนร่วม
- 2.5 มีความสามัคคี รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข
- 2.6 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักการอิสลาม

- 2.7 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 2.8 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม
- 2.9 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่านรักการเขียน และรักการค้นคว้า

### 3. โครงสร้าง

เพื่อให้สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรอิสลามศึกษา ดังนี้

#### 3.1 ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1- 3

ช่วงชั้นที่ 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ 1 - 3

#### 3.2 สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็นกลุ่ม ดังนี้

ก. กลุ่มศาสนาอิสลาม

ข. กลุ่มสังคมศึกษาและจริยธรรม

ค. กลุ่มภาษา

หลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้นสำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและตอบสนองศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

#### 4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริงการพัฒนาที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาองค์ร่วมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบ วินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์ร่วมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำ

ประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อและการพัฒนาตนเอง

4.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

## 5. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3 กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษาเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามศึกษา

5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาดอนต้นปีที่ 6 อิสลามศึกษาดอนกลางปีที่ 3 และอิสลามศึกษาดอนปลายปีที่ 3

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

สรุปว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และมาตรฐานการเรียนรู้ตามแนวทางของศาสนาอิสลาม โดยเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ทางศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ



#### 4. ปัญหาและอุปสรรคในดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ถึงแม้ปัจจุบัน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาหลายแห่งสามารถจัดการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีการบริหารจัดการอย่างมีระบบ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการและชุมชน แต่ก็ยังมีอีกหลายโรงเรียนเช่นกัน ที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากปัญหาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2546: ออนไลน์)

1. ระบบการบริหารจัดการ ต้องยอมรับว่าการบริหารจัดการของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วนยังไม่เป็นมืออาชีพ การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร การกระจายอำนาจในการตัดสินใจยังมีน้อย ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษา

2. บุคลากร บางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ทำให้บางครั้งเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ด้านขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่และสวัสดิการของครูผู้สอน ยังไม่เป็นที่พอใจมากนัก เพราะโรงเรียนบางแห่งมีข้อจำกัดและขาดงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถสนองตอบความต้องการของครูได้

3. มีงบประมาณไม่เพียงพอ ที่จะใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโรงเรียนส่วนมากแล้วยังต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน โดยเงินอุดหนุนที่ได้รับส่วนใหญ่มักจะใช้เป็นค่าจ้าง เงินเดือนของบุคลากรเกือบทั้งหมด และงบประมาณในส่วนที่เหลือไม่มากนักจะใช้ในการบริหารจัดการ แต่ยังคงขาดงบประมาณในส่วนของการสร้างอาคารเรียนและการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

สรุปว่า ปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เกิดจากระบบการบริหารจัดการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากร และรวมทั้งงบประมาณที่มีไม่เพียงพอ และปัจจัยเหล่านี้ก็ส่งผลกระทบต่อการทำงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วยเช่นกัน

#### โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดสงขลาที่เช่นเดียวกับสถาบันศึกษาปอเนาะ นับได้ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผลิตเยาวชนมุสลิม ให้มีความรู้ด้านศาสนาอิสลาม ควบคู่ความรู้ด้านวิชาสามัญและอาชีพ โดยจังหวัดสงขลา มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้งสิ้นจำนวน 49 โรงเรียน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. 2554: ออนไลน์)

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและที่เกี่ยวข้องได้มีผู้ศึกษาไว้มากมายซึ่งในที่นี้จะได้นำเสนอเพียงบางส่วนของงานวิจัยดังนี้

ภูษัย ชิน โฉ (2548: 3) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเขาพระนอนวิทยาคม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเขาพระนอนวิทยาคม ยังไม่เข้าใจถึงบทบาทของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานงานส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาและการประสานสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเมื่อได้รับการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การประชุมการมอบหมายงานให้ปฏิบัติและการศึกษาดูงาน ผลปรากฏว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเขาพระนอนวิทยาคมมีความรู้ความเข้าใจ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงานกับชุมชน ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนจนเกิดผลสำเร็จในกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันทำทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาในด้านอื่นๆ ก่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีต่อกัน เป็นผลส่งให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนดียิ่งขึ้น ทำให้การดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิมล สันแดง (2550: 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การบริการแก่ชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ทั้ง 5 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ ประกอบด้วยรูปแบบย่อย 5 รูปแบบ คือ รูปแบบการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนหน่วยงานอื่น รูปแบบการประชาสัมพันธ์โรงเรียน รูปแบบการบริการแก่ชุมชนและรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

จำเริญ สีสัมพันธ์ (2548: 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 6 ด้าน มีดังนี้ ด้านการให้บริการแก่ชุมชน โรงเรียนให้บริการมากที่สุดคือ ให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของโรงเรียน ให้บริการน้อยที่สุดเรื่องการฝึกอบรมทางวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนมากที่สุด และได้รับการช่วยเหลือจากที่ว่าการอำเภอ น้อยที่สุด ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ นั้น กิจกรรมของโรงเรียนที่มีประชาชนมาร่วมงานมากที่สุดคือการจัดงานวันเด็ก แต่การจัดกิจกรรมตอบปัญหาทางวิชาการมีประชาชนมาร่วมงานน้อยที่สุด ส่วนงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการฯ ปีละ 2-4 ครั้งมากที่สุด ส่วนการจัดประชุมปีละ 8-10 ครั้ง โรงเรียนดำเนินการน้อยที่สุด และงานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม หรือมูลนิธิ มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจก่อนการปฏิบัติงานมากที่สุด แต่มอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนรับผิดชอบดำเนินการน้อยที่สุด และด้านสุดท้ายคือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน จัดประชุมผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงนโยบาย การรายงานความก้าวหน้าของโรงเรียนมากที่สุด แต่ใช้สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์น้อยที่สุด 2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รวม 5 ด้าน ส่วนด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม หรือมูลนิธิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

กาญจนา สิงห์มณี (2553: 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ด้านการเป็นผู้นำ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ด้านเกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน 2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของครูกับคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น

ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูมีบทบาทมากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน

สุรพันธุ์ สีนดี (2552: 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้ ได้มีการให้บริการแก่ชุมชนรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติงานตามระเบียบ มีการประชาสัมพันธ์ แต่ไม่ได้ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและด้านวิชาชีพ กำหนดกฎเกณฑ์ในการให้บริการ จัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิฯ จัดทำหอกระจายข่าวหรือคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะ ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งได้เสนอไว้ดังนี้ ผู้ปกครองฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ขาดความรู้ ความถนัดเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและด้านวิชาชีพ ไม่มีเวลาในการให้บริการ อาคารสถานที่คับแคบ อุปกรณ์กีฬา วัสดุครุภัณฑ์ขาดแคลน ผู้บริหารโรงเรียนและครูขาดการประสานงานกับชุมชน ในการเป็นผู้นำและการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มาจากการคัดสรรของผู้บริหารโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ไม่เป็นระบบ ดังนั้น โรงเรียนควรแจ้งข่าวสารในการประชุมของชุมชน ประสานหน่วยงานอื่นมาให้บริการชุมชน จัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนและชุมชน เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและจัดทำแผนงานประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน

สรุปว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานที่มีความยุ่งยากมาก เพราะการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาหลายแห่ง มีการบริหารจัดการอย่างมีระบบ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการและชุมชน แต่ก็ยังมีอีกหลายโรงเรียนเช่นกัน ที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนงบประมาณในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากชุมชน ในส่วนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลาที่อาจจะมึปัญหาเช่นเดียวกันในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลา ว่ามีผลการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ดีขึ้น

### บทที่ 3

#### วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมุ่งศึกษาการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

#### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2553 จำนวนทั้งสิ้น 49 คน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. 2554: ออนไลน์) ซึ่งผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา

#### เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check – list) ซึ่งถามเกี่ยวกับประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรอิสระ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ภายใต้อุปข่ายงาน 5 ด้าน จำนวน 50 ข้อ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จำนวน 10 ข้อ
2. การให้บริการชุมชน จำนวน 11 ข้อ
3. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จำนวน 9 ข้อ
4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ
5. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น จำนวน 10 ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open form) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามระบุ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

### การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และศึกษาการสร้างแบบสอบถามประมาณค่าตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) จากแบบสอบถามของ ปริญญา รอดแก้ว (2529: 151-159) วิเชียร อ่อนประเสริฐ (2529: 104-108) โสภณ เพ็ชรพวง (2533: 165 - 176) สุพร ทองคลองไทร (2539: 226 - 246) ศิลปชัย ผลกล้า (2540: 95-104) ปัญญา พงศ์เพ็ชร (2540: 86-105) และ มนัส สุวรรณชาติ (2541: 115-119) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และรับการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีรายละเอียด 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check - List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำนวน 50 ข้อ ภายใต้อุปข่ายงาน 5 งาน คือ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการชุมชน การเข้าร่วม กิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Form) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามระบุ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ คุณสุรศักดิ์ อะหัง รองศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ สุวรรณัญฐิโชติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจิต แก้วอุบล เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุม และให้คำแนะนำสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำผลการพิจารณาไปทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละด้านที่ศึกษาวิจัย ตามวิธีการของโรเนลลี และ แฮมเบิลตัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538: 117) จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอกณะกรรมกรควบคุมสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงครั้งสุดท้ายแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ซึ่งไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha –Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แบบไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตแนะนำตัวจาก มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยต่อหัวหน้างานสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสังกัด

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หลังจากส่งแบบสอบถามแล้ว 15 วัน ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาครบผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วดำเนินการจัดกระทำข้อมูลสำหรับการวิจัยต่อไป

## การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และคัดเลือกรวบรวมเฉพาะฉบับที่มีความสมบูรณ์
2. หาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1
3. หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหาร และครู เป็นรายชื่อและรายองค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์ประเมินความคิดเห็น (Opinionaire) ของ เบสต์ (Best .1977:204-208 ) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.50 - 5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะในแบบสอบถามตอนที่ 3 โดยเสนอตามลำดับความถี่และนำไปใช้เป็นส่วนประกอบในการอภิปรายผล

## สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) หรือลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมโดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา 3 คน ให้แต่ละคนพิจารณาถึงความเห็น และให้คะแนนดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น แล้ว

นำมาแทนค่าในสูตร

2. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ( $\alpha$ -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)



3. ค่าเฉลี่ย ( $\mu$ )

4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $\sigma$ )

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา
3. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา
4. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

### 1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามผู้บริหารจำนวน 49 คน มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพดังตาราง 1

ตาราง 1 ความถี่และร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (N=49)	ร้อยละ
1. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง		
ต่ำกว่า 10 ปี	31	63.27
ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	18	36.73
2. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	11	22.45
ขนาดกลาง	9	18.37
ขนาดใหญ่	29	59.18
รวม	49	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งบริหารต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 63.27 และ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.73 และผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22.45 ขนาดกลาง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.37 และขนาดใหญ่ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 59.18

2. ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดสงขลา ปรากฏผลดังตาราง 2-4

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ  
ชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ในภาพรวม

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	ระดับการปฏิบัติงาน		
	$\mu$	$\sigma$	แปลผล
1. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.59	.75	มาก
2. ด้านการให้บริการชุมชน	3.47	.80	ปานกลาง
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	3.39	.85	ปานกลาง
4. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของโรงเรียน	3.37	.90	ปานกลาง
5. ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น	3.48	.76	ปานกลาง
รวม	3.46	.75	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ด้านการให้บริการชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ  
ชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลา  
ในการดำรงตำแหน่ง

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	ระดับการปฏิบัติงาน					
	ต่ำกว่า 10 ปี			ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป		
	$\mu$	$\sigma$	แปลผล	$\mu$	$\sigma$	แปลผล
1. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.70	.69	มาก	3.41	.83	ปานกลาง
2. ด้านการให้บริการชุมชน	3.62	.68	มาก	3.20	.93	ปานกลาง
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	3.56	.62	มาก	3.10	1.10	ปานกลาง
4. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของโรงเรียน	3.58	.70	มาก	3.00	1.10	ปานกลาง
5. ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับ ชุมชนและหน่วยงานอื่น	3.55	.64	มาก	3.34	.93	ปานกลาง
รวม	3.60	.59	มาก	3.21	.92	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพบว่า ผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ  
ชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามขนาด  
สถานศึกษา

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการปฏิบัติงาน								
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\mu$	$\sigma$	แปลผล	$\mu$	$\sigma$	แปลผล	$\mu$	$\sigma$	แปลผล
1. ด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียน	3.60	.77	มาก	3.59	.68	มาก	3.59	.79	มาก
2. ด้านการให้บริการชุมชน	3.52	.69	มาก	3.51	.78	มาก	3.43	.87	ปาน กลาง
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ของชุมชน	3.27	.88	ปาน กลาง	3.44	.89	ปานกลาง	3.42	.85	ปาน กลาง
4. ด้านการให้ชุมชนมี ส่วน ร่วมในกิจกรรมของ โรงเรียน	3.36	.87	ปาน กลาง	3.56	.87	มาก	3.31	.94	ปาน กลาง
5. ด้านการสร้างเสริม ความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น	3.45	.72	ปาน กลาง	3.39	.60	ปานกลาง	3.52	.83	มาก
รวม	3.44	.74	ปาน กลาง	3.50	.72	มาก	3.45	.78	ปาน กลาง

จากตาราง 4 พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ที่มีขนาดใหญ่  
และขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปาน  
กลาง ( $\bar{x}$  = 3.45 และ  $\bar{x}$  = 3.44 ) โรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน  
กับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใน  
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$  = 3.50) เมื่อพิจารณาระดับรายด้าน พบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์  
โรงเรียน โรงเรียนทุกขนาดมีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ใน  
ระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา รายละเอียดดังตาราง 5 และ 6

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง			
	ต่ำกว่า 10 ปี		ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	
	$\mu$	$\sigma$	$\mu$	$\sigma$
1. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.70	.69	3.41	.83
2. ด้านการให้บริการชุมชน	3.62	.68	3.20	.93
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	3.56	.62	3.10	1.10
4. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของโรงเรียน	3.58	.70	3.00	1.10
5. ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับ ชุมชนและหน่วยงานอื่น	3.55	.64	3.34	.93
รวม	3.60	.59	3.21	.92

จากตาราง 5 พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่างกัน โดยผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สูงกว่าผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปทั้งรายด้านและภาพรวม

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ  
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ระดับการปฏิบัติงาน								
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\mu$	$\sigma$	แปลผล	$\mu$	$\sigma$	แปลผล	$\mu$	$\sigma$	แปลผล
1. ด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียน	3.60	.77	มาก	3.59	.68	มาก	3.59	.79	มาก
2. ด้านการให้บริการชุมชน	3.52	.69	มาก	3.51	.78	มาก	3.43	.87	ปาน กลาง
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ของชุมชน	3.27	.88	ปาน กลาง	3.44	.89	ปานกลาง	3.42	.85	ปาน กลาง
4. ด้านการให้ชุมชนมีส่วน ร่วมในกิจกรรมของ โรงเรียน	3.36	.87	ปาน กลาง	3.56	.87	มาก	3.31	.94	ปาน กลาง
5. ด้านการสร้างเสริม ความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น	3.45	.72	ปาน กลาง	3.39	.60	ปานกลาง	3.52	.83	มาก
รวม	3.44	.74	ปาน กลาง	3.50	.72	มาก	3.45	.78	ปาน กลาง

จากตาราง 6 พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน-  
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า การปฏิบัติงาน  
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา  
ขนาดกลางมีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานใน  
สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่



4. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

ผลการเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา รายละเอียดดังตาราง 7

ตาราง 7 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา	4
	2. โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงชุมชน	3
ด้านการให้บริการชุมชน	1. ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน	6
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	1. ผู้บริหาร โรงเรียนหรือครูเมื่อได้รับเชิญไปร่วมเป็นเกียรติในงานต่าง ๆ ควรถือโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	3
ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน	1. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน	4
	2. สร้างความเข้าใจให้ชุมชนตระหนักว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคนทุกคนในสังคม	2
	3. ควรเชิญผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้ง	2
ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น	1. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูชาวบ้าน	3

## บทที่ 5

### การสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา มีลำดับการดำเนินงาน ดังนี้

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของ ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และ ขนาดสถานศึกษาต่างกัน
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

#### วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2553 จำนวนทั้งสิ้น 49 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ( $\mu$ )
2. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $\sigma$ )

## สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า

1.1 ผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.60$ ) และผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.21$ )

1.2 ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.45$ ) ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติงานปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.50$ )

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา พบว่า

2.1 การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่างกัน โดยผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สูงกว่าผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปทั้งรายด้านและภาพรวม

2.2 การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ขนาดกลางมีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา พบว่า

3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงชุมชน

3.2 ด้านการให้บริการชุมชน มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน

3.3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูเมื่อได้รับเชิญไปร่วมเป็นเกียรติในงานต่างๆ ควรถือโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3.4 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน สร้างความเข้าใจให้ชุมชนตระหนักว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคนทุกคนในสังคม ควรเชิญผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้ง

3.5 ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูชาวบ้าน

## การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ตามลำดับดังนี้

1.1 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่มักจัดกิจกรรมของนักเรียนทำให้ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนก็จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือชมกิจกรรม การแสดงต่างๆ ของบุตรหลาน ทำให้เป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปด้วย นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีชมรมผู้ปกครอง มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นคนในพื้นที่ และมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำจึงเป็นช่องทางที่บุคคลเหล่านี้จะเป็นสื่อกลางในการนำข้อมูลของโรงเรียนหรือผลการดำเนินงานของโรงเรียน ไปชี้แจงในชุมชน นอกจากนี้ในวันสำคัญต่างๆ โรงเรียนก็จะจัดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนมาร่วม และโดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนไม่ใช่โรงเรียนของรัฐบาล ความพร้อมในการจัดการศึกษาอาจจะน้อยกว่าและชื่อเสียงของโรงเรียนก็ไม่ดีเท่าโรงเรียนรัฐบาล ดังนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงต้องประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้มากทำให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป และสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา สิงห์หมณี (2553: 54) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงาน อื่น ๆ ด้านการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ด้านเกี่ยวกับคณะกรรมการ โรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน

1.2 ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาเป็นโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนมีความผูกพันกับชุมชนค่อนข้างมาก มีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นคนในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้มาก อีกทั้งโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมทั้งทางด้านประเพณี วัฒนธรรม หรือกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกับชุมชน เชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นเกียรติหรือร่วมงานของโรงเรียน และร่วมงานกับหน่วยงานอื่น หรือโรงเรียนใกล้เคียงในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข หรือร่วมกิจกรรมของอำเภอเมื่อได้รับเชิญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูษัย ชินโณ (2548: 63) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเขา

พระนอนวิทยาคม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเขาพระนอนวิทยาคมมีความรู้ความเข้าใจ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงานกับชุมชน ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนจนเกิดผลสำเร็จในกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันทำทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาในด้านอื่นๆ ก่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีต่อกัน เป็นผลส่งให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนดียิ่งขึ้น ทำให้การดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการให้บริการชุมชน การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะโรงเรียนอยู่ในชุมชนซึ่งมีอาคาร สถานที่ที่พร้อมและเหมาะกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน มีสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ มีสนามกีฬา ซึ่งชุมชนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ ทำให้หน่วยงานอื่น ๆ หรือชุมชนจึงเข้ามาขอใช้บริการมากกว่าสถานที่อื่น ๆ นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นแหล่งที่มีความรู้ มีผู้มีความรู้ที่สามารถให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือคนในชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำเริญ สีสัม (2548: 61) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน โรงเรียนให้บริการมากที่สุดคือให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของโรงเรียน

1.4 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นเพราะโรงเรียนอยู่ในชุมชนจึงต้องมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน สร้างความสนิทสนมกับคนในชุมชน โดยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเมื่อจัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางศาสนา หรืองานประเพณีซึ่งเป็นการช่วยให้นักเรียนและครู ได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจากสถานที่หรือการจัดงานจริง ๆ แต่ในบางครั้งโรงเรียนก็ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้ เพราะเป็นช่วงสอบกลางภาคหรือปลายภาคไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 27) กล่าวว่าหน้าที่ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครู จะร่วมกันสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ต้องพัฒนาตนเองและกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ เช่น การสร้างความสนิทสนมกับชุมชน ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการสร้างความสนิทสนมกับชุมชน ด้วยการให้เวลาต้อนรับ ให้บริการด้วยความเต็มใจยิ่ง ไปร่วมงานช่วยเหลือพัฒนาชุมชนเป็นประจำ รวมทั้งการไปเยี่ยมเยียนชุมชนหรือผู้ปกครองที่ประสบโชคหรือประสบทุกข์ภัย

1.5 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในวงแคบ เช่น ตั้งสมาคม ชมรมครูผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า เชิญประชุม หรือเชิญร่วมงานเป็นครั้งคราว โรงเรียนกับชุมชนไม่ได้เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือวางแผนการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน ไม่มีการร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างจริงจังจึงทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันของโรงเรียนและชุมชนไม่เกิดผลเท่าที่ควรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพินิจดา วีระชาติ (2542: 54) หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เป็นแต่เพียงทฤษฎีเท่านั้นหากมิได้นำไปปฏิบัติก็มิได้บังเกิดผลอันใด ถึงแม้มีการปฏิบัติแล้วในบางครั้งก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน อันมีสาเหตุมาจากความเชื่อถือของตัวครูยังไม่ดี หรือระยะเวลาสั้นจนเกินไป ไม่มีความยืดหยุ่นในการทำงานหรือการทำงานซับซ้อนมากจนเกินไปประชาชนไม่สามารถเข้าใจได้ ก็อาจเป็นสาเหตุที่จะส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ แต่ทั้งนี้แหละทั้งนั้นการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องยึดหลักการที่ค่อยเป็นค่อยไป และสม่ำเสมอ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

2.1 จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ประกอบด้วย ต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่างกัน โดยผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงกว่าผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปทั้งรายด้านและภาพรวม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ แสดงว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง มีผลต่อการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งได้ไม่นานจึงต้องเข้าไปทำความรู้จักกับชุมชน พยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เพื่อความสะดวกในการบริหารงานและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างสันติสุข

2.2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ แสดงว่าขนาดสถานศึกษามีผลต่อการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน

กับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา ซึ่งอาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์น้อย และสถานที่อาจจะคับแคบจึงไม่สะดวกต่อการให้บริการชุมชน รวมทั้งบุคลากรก็น้อยจึงไม่สามารถปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่สถานศึกษาขนาดใหญ่มักจะอยู่ในชุมชนเมืองความใกล้ชิด หรือการพังกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนจึงมีน้อย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของจำเริญ สีสัม (2548: 44) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

## ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วนดังนี้

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยเชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน
- 1.2 ควรแต่งตั้งบุคลากรที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ซึ่งควรเป็นบุคคลในพื้นที่ และส่งเข้าอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพให้สามารถเข้ากับชุมชนได้ดี
- 1.3 โรงเรียนต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้ตลอดเวลา และหลายช่องทาง เช่น วิทยุชุมชน เสียงตามสาย การทำแผ่นป้าย แผ่นพับ เป็นต้น
- 1.4 เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน ผู้เรียนโดยเชิญผู้นำชุมชน เช่น พระภิกษุ ผู้ปกครอง นักเรียนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.ฯลฯ มาร่วมปรึกษาหารือ
- 1.5 โรงเรียนควรเข้าไปเป็นที่ปรึกษากับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนอาจจะยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอ



## 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลา

2.3 ควรศึกษาปัญหาของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลา

## บรรณานุกรม

- กาญจนา สิงห์หมั่น. (2553). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละโวทัย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- การประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา, สำนักงาน. มปป. *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2543* ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ. ลำดับที่ 5/2543.
- การศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา, สำนักงาน. (2554). <http://www.skprivate.go.th>.
- กิติมา ปรีดีคิดถก. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- กองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนักงาน. (2543). *การศึกษากับวิถีชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542) . *การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 7 กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- \_\_\_\_\_. (2540). *เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- \_\_\_\_\_. (2541). *บริหารศาสตร์. ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง*. เล่มที่ 6. กรุงเทพฯ: อิมเมจจิง.
- \_\_\_\_\_. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542* กรุงเทพฯ: พัฒนาหลักสูตร.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2546). *ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการจัดการศึกษาเอกชนในทศวรรษหน้า*. <http://www.opec.go.th/knowledge/knowhow/knowhow.html>. .

- จำเริญ สีสัมพันธ์. (2548). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รัช. (2540). *บทบาททางวิชาการ : ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. ปัตตานี: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ถวิล คนฉลาด. (2540). *ปัญหาการปฏิบัติงาน โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวี ทิมจำ. (2541). *โรงเรียนชุมชน*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชัชชัย เปรมปรีดี. (2542). *16 M. – M. 16 ปัจจัยที่จำเป็นในการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.อินเตอร์ พรินท์.
- ธีรภัทร์ เจริญดี. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวุฒิ ประทุมณรัตน์. (2539). *ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: อนงค์ศิลป์การพิมพ์.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2548). *เรื่องเล่าจากปัตตานี*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.

- ปัญญา พงศ์พีשר์. (2540). การศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนของผู้บริหาร  
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช  
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์. (2538). “บทบาทอันพึงปรารถนาของโรงเรียนชุมชน” เอกสารการสอนชุดวิชา  
โรงเรียนกับชุมชน เล่ม 1 หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปรีชา เศรษฐีธร. (2541). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4  
กรุงเทพฯ: พิงเกอร์ปรีนแอนมิเดีย.
- พนัส หันนาคินทร์. (2539). หลักการบริหารโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พนิจดา วีระชาติ. (2542). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ:  
โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์และคนอื่น ๆ . (2540). โรงเรียนกับชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภัททีนี เฟ็งบุปผา. (2541). ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตพัฒนา  
พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี:  
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิญโญ สาธร. (2541). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศ.ส.การพิมพ์.

- ภูษัย ชินโณ. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเขาพระนอนวิทยาคม อำเภอเขาตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภูวนาด คงแก้ว. (2539). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัส สุวรรณชาติ. (2541). บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ใน จังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- มูหามัดรูยานี บากา. (2548). ปอเนาะแหล่งเรียนรู้อิสลามชายแดนใต้. สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12. กระทรวงศึกษาธิการ. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถาบันศึกษาปอเนาะ พ.ศ. 2547. เอกสารโรเนียว.
- โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์. (2542). “การพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ในรวมบทความสำคัญเรื่อง การจัดการศึกษาและแนวทางพัฒนาภาคใต้. 97. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2542). สังคมวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิบัติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- รัตดรวรรณ ดีประสิทธิ์ปัญญา. (2543). การดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนเซนต์หลุยส์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิชากร บัวหอม. (2543). การศึกษาสมรรถภาพในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ สังกัดเทศบาล ใน 14 จังหวัดภาคใต้. ปรียญานิพนธ์ คศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา .

วิจิต นันทสุวรรณและจ่านงค์ แรกพิณีจ. (2541). บทบาทของชุมชนกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิทยากร เชียงกุล. (2540). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2540. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิพล นาคพันธ์. (2538). การบริหารงานอาคารสถานที่และการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนประถมศึกษา. อุทัยธานี: ชมรมพัฒนาความรู้ระเบียบกฎหมาย.

วิมล สันแดง. (2550). การนำเสนอรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2541). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

\_\_\_\_\_. (2542). นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา, สำนักงาน.( มปป). แผนปฏิบัติการประชุมคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ปีงบประมาณ 2543. นครราชสีมา: กลุ่มแผนงานและติดตามประเมินผล.

- ศิริ พีระประภา. (254). การศึกษาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของบุคลากรกลุ่ม  
โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).  
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศิลปชัย ผลกล้า. (2540). การศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ  
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในห้าอำเภอชายแดน จังหวัดสงขลา สังกัด สำนักงาน  
การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).  
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2547). การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สังข์ทอง ศรีธเรศ. (2540). รายงานผลการสัมมนา เรื่อง แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8  
หนทางสู่ความหวังและอนาคตของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ  
การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุโขทัย,มหาวิทยาลัย. (2538). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา  
ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุพิชญา ชีระกุล. (2542). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2.  
สมุทรปราการ: ขนิษฐาการพิมพ์
- สุภรณ์ ศรีหพล และคณะ. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษากับชุมชน. เอกสาร  
การสอนชุดวิชาการจัดการ โรงเรียนมัธยมศึกษา หน่วยที่ 8 – 15 . กรุงเทพฯ:  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุวัฒน์ มุทหมธา. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุวิทย์ บุญช่วย. (2541). การบริหารโรงเรียน ทฤษฎีและปฏิบัติ. ปัตตานี: ภาควิชาการบริหาร  
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

- สุรพันธุ์ สิ้นลี. (2552). *การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หวน พันธุ์พันธ์. (2538). *การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- อุทัย ดุลยเกษมและ อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). *ระบบการศึกษากับชุมชน กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- สุพร ทองคลองไทร. (2539). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- Best, John W. (1977). *Research in Education. 3 rd ed.* Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological Testing. 3 rd ed.* New york : Harper & Row. Publication.
- Hinkle, Dennis E, Wiersma, William and Jurs, Stephen G. (1982). *Basic Behavior Statistics*. Boston : Houghton.